

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ
Α.Ε.Ν. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΧΩΡΩΝ
(ΟΡΕC)**

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΑΛΣΑΜΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Γ.Μ: 4327

Ημερομηνία ανάληψης της εργασίας: 16 – 05 – 2020

Ημερομηνία παράδοσης της εργασίας: – – 2021

Ο ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΝΑΣ

<i>A/A</i>	<i>Όνοματεπώνυμο</i>	<i>Ειδικότητα</i>	<i>Αξιολόγηση</i>	<i>Υπογραφή</i>
1.	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΛΗΣ	ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Α' Ε.Ν.	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	
2.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΡΩΣΣΙΑΔΟΥ	ΦΥΣΙΚΟΣ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	
3.	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΝΑΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	
ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ			ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΛΟΙΑΡΧΩΝ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΛΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Α.Ε.Ν. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΠΛΟΙΑΡΧΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΧΩΡΩΝ

(ΟΡΕC)

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΒΑΛΣΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΝΑΣ

ΝΕΑ ΜΗΧΑΝΙΩΝΑ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	iii
Εισαγωγή	iv
Κεφάλαιο 1. Η ίδρυση και η εξέλιξη του OPEC	1
1.1 Ιστορική αναδρομή	1
1.2 Η δημιουργία του OPEC και οι non-OPEC χώρες	1
1.3 Η δομή του OPEC	4
1.3.1 Η συνέλευση	4
1.3.2 Η επιτροπή των κυβερνητών	5
1.3.3 Η γραμματεία	6
1.4 Η διεύρυνση και η εξέλιξη του Οργανισμού	6
1.5 OPEC+	7
Κεφάλαιο 2. Η πορεία του OPEC μέχρι σήμερα	8
2.1 Η δεκαετία 1970-1979	8
2.1.1 Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973	8
2.1.2 Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979	10
2.2 Η δεκαετία 1980-1989	11
2.2.1 Ο πόλεμος Ιράν – Ιράκ	11
2.2.2 Ο υπερκορεσμός της αγοράς του πετρελαίου	12
2.3 Η δεκαετία 1990-1999	14
2.3.1 Η σύρραξη Ιράκ – Κουβέιτ	14
2.3.2 Η μετά-Σοβιετική περίοδος	15
2.4 Η δεκαετία 2000-2009	17
2.4.1 Ο εισβολή στο Ιράκ	17
2.4.2 Η μεγάλη κερδοφορία	18
2.4.3 Η αρχή της κρίσης	19
2.5 Η δεκαετία 2010-2020	20
2.5.1 Η Αραβική Άνοιξη	21
2.5.2 Ο εμφύλιος πόλεμος στην Λιβύη	22
2.5.3 Η πολιτική κρίση στην Βενεζουέλα	23
2.5.4 Η καταστρατήγηση των ποσοστώσεων	24

Κεφάλαιο 3. Τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων των χωρών του ΟΡΕC και ΟΡΕC+	27
3.1 Τα κοιτάσματα στα κράτη-μέλη του ΟΡΕC	27
3.2 Τα κοιτάσματα στα κράτη-μέλη του ΟΡΕC+	34
Κεφάλαιο 4. Οι πολιτικές και το μέλλον του ΟΡΕC	40
4.1 Οι πολιτικές του Οργανισμού	40
4.1.1 Η διαμόρφωση των τιμών	40
4.1.2 Ο καθορισμός των ποσοστώσεων	41
4.1.3 Η κοινή στάση απέναντι στην βιομηχανία του πετρελαίου	41
4.1.4 Η διαφάνεια των αποφάσεων	41
4.2 Το μέλλον του Οργανισμού	42
Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα	44
Κατάλογος Εικόνων	45
Βιβλιογραφία	47

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αφορά την περιγραφή και μελέτη, μέσω πληροφοριών και ιστορικών γεγονότων, του ιδρυτικού σκοπού, των επιτευγμάτων, των στόχων καθώς και της μελλοντικής πορείας του Οργανισμού Εξαγωγών Πετρελαιο-παραγωγών Χωρών (OPEC).

Ακόμη, αναλύονται θέματα όπως η πολιτική του Οργανισμού και οι σχέσεις τόσο μεταξύ των κρατών-μελών του, όσο και μεταξύ των χωρών παρατηρητών του OPEC καθώς και τρίτων προς τον Οργανισμό χωρών.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία σύντομη αναφορά στην σημασία των όρων OPEC, OPEC+ και non-OPEC κρατών καθώς και μία ιστορική αναδρομή ως προς το διεθνές περιβάλλον και τις συνθήκες που επικρατούσαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο για το πετρέλαιο και τις παραγωγούς χώρες, δηλαδή στις απαρχές της ίδρυσης του Οργανισμού, καθώς και στην δομή του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μία συστηματική παρουσίαση σημαντικών για τον Οργανισμό γεγονότων, τα οποία ήταν καθοριστικά για την πορεία του μέσα στον χρόνο, ξεκινώντας από αυτό της ίδρυσής του. Ειδικότερα, περιγράφονται οι δύο παγκόσμιες πετρελαϊκές κρίσεις που προέκυψαν στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα ενώ, φτάνοντας στην νέα χιλιετία, έχουμε την εμφάνιση τόσο της μεγάλης χρηματοοικονομικής κρίσης όσο και της υγειονομικής κρίσης λόγω της πανδημίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο, μέσα από στατιστικές μελέτες, γίνεται μία εκτενής περιγραφή των κρατών-μελών του OPEC και OPEC+, με λεπτομερή αναφορά στους φυσικούς πόρους τους, στα διαθέσιμα κοιτάσματα υδρογονανθράκων και γενικότερα στον τομέα της πετρελαϊκής βιομηχανίας τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές πολιτικές του OPEC, οι οποίες συνέβαλαν στην περαιτέρω συνοχή και ενδυνάμωσή του, με αποτέλεσμα την διαρκή ανάπτυξη και ευημερία των κρατών-μελών του. Ακόμη δε, γίνεται αναφορά στα σχέδια του Οργανισμού για τα επόμενα χρόνια.

Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, διατυπώνονται κάποια συμπεράσματα και προβληματισμοί για το μέλλον και την εξέλιξη του OPEC.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (OPEC) ιδρύθηκε την 14η Σεπτεμβρίου 1960, στην Βαγδάτη, έχοντας ως ιδρυτικά μέλη του πέντε χώρες, το Ιράν, το Ιράκ, το Κουβέιτ, τη Σαουδική Αραβία και τη Βενεζουέλα.

Ο Οργανισμός τέθηκε σε ισχύ τέσσερις μήνες αργότερα, τον Ιανουάριο του 1961, έχοντας ως έδρα του μέχρι το Σεπτέμβριο του 1965 την πόλη της Γενεύης στην Ελβετία, οπότε και μεταφέρθηκε στην Βιέννη όπου εδρεύει μέχρι σήμερα..

Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2018, πενήντα οκτώ χρόνια από την ίδρυσή του, ο Οργανισμός αριθμούσε 13 κράτη-μέλη. Έχει ενεργό δυναμικό παραγωγής, περίπου το 44% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου ενώ, με την κατοχή του 81,5% των γνωστών μέχρι σήμερα κοιτασμάτων πετρελαίου ανά την υφήλιο, κάνει τον OPEC και OPEC+ κυρίαρχους στον τομέα του πετρελαίου.

Επίσης, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των τιμών του πετρελαίου, όπου μέχρι και τη δεκαετία του '70 καθορίζονταν από τις λεγόμενες «Επτά Αδελφές» (Seven Sisters).

Ειδικότερα, οι πρώτες «Επτά Αδελφές», ήταν η Άγγλο-Ιρανική Εταιρεία Πετρελαίου (σήμερα BP), η Άγγλο-Ολλανδική Shell, η Chevron με τις συγχωνευμένες σε αυτήν Texaco και Gulf Oil, όπως επίσης η Exxon-Mobil με τις συγχωνευμένες σε αυτήν Esso ή Exxon και Socony ή Mobil.

Σήμερα, οι μεγαλύτερες πετρελαϊκές εταιρείες των κρατών μελών του OPEC και OPEC+, αντικατέστησαν σε μεγάλο βαθμό τις λεγόμενες «Επτά Αδελφές». Αυτές είναι η Saudi Aramco, η Ρωσική Gazprom, η Μαλαισιάνικη Petronas, η Βραζιλιάνικη Petrobras, η Κινεζική CNPC, η Ιρανική NIOC και η κρατική Βενεζουελάνικη PDVSA. Οι προαναφερθείσες αποκαλούνται ως και οι νέες Επτά Αδελφές¹, ονομασία που τους αποδόθηκε για πρώτη φορά το 2007 από τους Financial Times [11].

¹ The New Seven Sisters

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΟΡΕC

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Τα πρώτα βήματα για την δημιουργία ενός διαχειριστικού οργάνου επί των θεμάτων εξορύξεως και εκμετάλλευσης του πετρελαίου, έγιναν από το Ιράν και την Βενεζουέλα το 1949, μόλις λίγα χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι παραπάνω δύο χώρες προσκάλεσαν και άλλα πετρελαιοπαραγωγά κράτη, όπως το Ιράκ, την Σαουδική Αραβία και το Κουβέιτ, να συμμετάσχουν σε αυτόν τον πρώτο ιδιότυπο συνασπισμό.

Την ίδια περίοδο, της δημιουργίας του πρωταρχικού φορέα που θα αποτελούσε την βάση για τον ΟΡΕC, οι ΗΠΑ ήταν η μεγαλύτερη παραγωγός, εξαγωγός και ταυτόχρονα καταναλωτής πετρελαίου και πετρελαιοειδών παγκοσμίως. Αυτό σήμαινε ότι η παγκόσμια αγορά ήταν, ως επί το πλείστο, Αμερικανική «υπόθεση», καθώς οι μεγάλες εταιρείες παραγωγής και διάθεσης πετρελαίου, γνωστές και ως «Επτά Αδελφές», κυριαρχούσαν στο πεδίο αυτό.

Εικόνα 1.1.1: Τα λογότυπα των παλαιών Επτά Αδελφών εταιρειών πετρελαίου

1.2 Η δημιουργία του ΟΡΕC και οι non-ΟΡΕC χώρες

Το 1960, είναι έτος ορόσημο για τον ΟΡΕC, καθώς αποτελεί την χρονιά ίδρυσής του. Πριν όμως, τον Φεβρουάριο του 1959, σε μία καθοριστική κίνηση, οι πολυεθνικές πετρελαιοπαραγωγές εταιρείες, αποφασίζουν μονομερώς μια μείωση περίπου 10% στις τιμές του Βενεζουελάνικου αργού πετρελαίου, όπως και αυτού της Μέσης Ανατολής.

Εβδομάδες αργότερα αυτής της απόφασης, ο Αραβικός Σύνδεσμος διοργάνωσε στο Κάιρο της Αιγύπτου την πρώτη Αραβική Πετρελαϊκή Συνεδρίαση. Υπό την σκιά της εν λόγω μείωσης των τιμών του Φεβρουαρίου, ένας δημοσιογράφος ονόματι Γουάντα Γιαμπλόνσκι που ήτανε προσκεκλημένος στο συνέδριο, σύστησε τον παρατηρητή του συνεδρίου εκ μέρους της Σαουδικής Αραβίας, Αμπντουλάχ Ιμπν Χαμούντ Ταρίκι, με τον Βενεζουελάνο ομολόγο του, Χουάν Πάμπλο Περέζ Αλφόνσο.

Οι δύο προαναφερόμενοι άντρες, ήτανε εκπρόσωποι των δύο επόμενων μεγαλύτερων πετρελαιοπαραγωγών χωρών μετά τις ΗΠΑ και την Σοβιετική Ένωση, δηλαδή της Βενεζουέλας και του Ιράν και συμφωνούσανε στην αντίθεσή τους για τις περικοπές που προέβησαν οι πολυεθνικές εταιρείες εις βάρος τους. Επίσης, έπεισαν και τους υπόλοιπους ομολόγους τους στο συνέδριο του Αραβικού Συνδέσμου ότι οι περικοπές που έγιναν τον Φεβρουάριο δεν ήτανε δίκαιες, εγκαθιδρύοντας το «Maadi Pact» ή αλλιώς «Gentlemen's Agreement».

Σκοπός αυτής της συμφωνίας ήταν, να παρουσιαστεί από τις πολυεθνικές εταιρείες ολόκληρος ο σχεδιασμός πίσω από τις περικοπές που έγιναν στην τιμή του πετρελαίου που προερχότανε από την Βενεζουέλα και την Μέση Ανατολή. Ο Γιαμπλόνσκι, αναφέρει ότι η αγορά πετρελαίου γινόταν όλο και πιο επιθετική προς την Δύση εξαιτίας του απολυταρχισμού που δίεπε τις πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες δεν περιορίζονταν μόνο στην εκμετάλλευση του πετρελαίου, αλλά κατείχανε και σημαντικό μερίδιο στην πολιτική σκακιέρα των πετρελαιοπαραγωγών χωρών, δημιουργώντας συχνά πολιτικά ζητήματα σε αυτές.

Εικόνα 1.2.1: Η αντιπροσωπεία του Ιράν στην ιδρυτική συνάντηση στη Βαγδάτη στις 14 Σεπτεμβρίου 1960.

Σε συνέχεια των παραπάνω, τον Αύγουστο του 1960, οι πολυεθνικές εταιρείες με την υποστήριξη των ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού, προχώρησαν σε εκ νέου μονομερή μείωση των τιμών του πετρελαίου που προερχότανε από την Μέση Ανατολή.

Συνέπεια και αυτής της περικοπής, την περίοδο 10 με 14 Σεπτεμβρίου 1960, ιδρύεται ο OPEC στην Βαγδάτη, ενώ προηγουμένως, με πρωτοβουλία των υπουργών Ιράν και Βενεζουέλας αντίστοιχα, Αμπντουλάχ Ιμπν Χαμούντ Ταρίκι και Χουάν Πάμπλο Περρές Αλφόνσο, μαζί με τον πρωθυπουργό του Ιράκ, Αμπντ Αλ-Καρίμ Κασίμ, διοργανώθηκε το Συνέδριο της Βαγδάτης.

Σε αυτό το συνέδριο, αντιπρόσωποι των Ιράκ, Ιράν, Βενεζουέλας, Κουβέιτ και Σαουδικής Αραβίας, συναντήθηκαν με σκοπό να συζητήσουν τρόπους για την αύξηση των τιμών πετρελαίου που παραγότανε στις χώρες τους όπως και σχέδια αντίδρασης προς τις μονομερείς ενέργειες των πολυεθνικών εταιρειών. Όμως, η αντίθεση η οποία προέβλεπε οι ΗΠΑ δεν ήταν αρκετή για να εμποδίσουν την δημιουργία του οργανισμού από την Σαουδική Αραβία και τα υπόλοιπα πετρελαιοπαραγωγά κράτη, διασφαλίζοντας έτσι τις τιμές του πετρελαίου και καθορίζοντάς τις στο μέλλον.

Η ίδρυση του OPEC σηματοδότησε μια νέα εποχή, καθώς οι χώρες μέλη αποκτούσαν ανεξαρτησία από τις πολυεθνικές εταιρείες τόσο σε πολιτικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο παραγωγής, εμπορίας και διάθεσης του πετρελαίου. Επίσης, το 1968, ο Οργανισμός ενθάρρυνε τα κράτη-μέλη του μέσω μιας πολιτικής του, με το αναφαίρετο δικαίωμά τους να εξασκούν την πλήρη διαχείριση των πόρων τους προς όφελος των ιδίων των κρατών και της ανάπτυξής τους.

Με την ίδρυση του οργανισμού, τα ιδρυτικά κράτη-μέλη του (Ιράν, Ιράκ, Κουβέιτ, Βενεζουέλα και Σαουδική Αραβία), συζητούσαν μεταξύ άλλων και την βάση του νεοσύστατου οργανισμού μεταξύ δύο επιλογών, της Βαγδάτης και της Βηρυτού. Η Βενεζουέλα αντιτάχθηκε στις δύο αυτές επιλογές, θεωρώντας πιο σωστή προσέγγιση, η έδρα του οργανισμού να βρίσκεται σε μια ουδέτερη χώρα. Έτσι, το 1960, και με την σύμφωνη άποψη της Βενεζουέλας περί ουδετερότητας της έδρας, αποφασίστηκε η έδρα του Οργανισμού να γίνει η Γενεύη.

Το 1965, η έδρα μεταφέρθηκε στην Βιέννη, καθώς η Ελβετική κυβέρνηση αρνήθηκε την συνέχιση των διπλωματικών προνομίων που παρέχονταν στον Οργανισμό. Μετά το 1960, τα πέντε πρώτα ιδρυτικά μέλη, τα ακολούθησαν στην πρώτη δεκαετία του οργανισμού το Κατάρ (1961), η Ινδονησία και η Λιβύη (1962), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (1967) και η Αλγερία (1969). Ακολούθως, τα υπόλοιπα κράτη

μέλη που εντάχθηκαν στον οργανισμό είναι η Νιγηρία (1971), ο Ισημερινός (1973), η Γκαμπόν (1975), η Αγκόλα (2007), η Ισημερινή Γουινέα (2017) και το Κονγκό (2018). Οι χώρες οι οποίες δεν απαρτίζουν τον OPEC, ονομάζονται non-OPEC.

1.3 Η δομή του OPEC

Όπως κάθε οργανισμός, κρατικός, ιδιωτικός, διεθνής ή μη, έτσι και ο Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (OPEC) διαθέτει μια συγκεκριμένη δομή, με απώτερο σκοπό την εύρυθμη λειτουργία του. Τα κύρια όργανα που περιέχει ο Οργανισμός είναι τα εξής: η συνέλευση, η επιτροπή των Κυβερνητών και η γραμματεία.

Εικόνα 1.3.1: Η έδρα του OPEC στην Βιέννη.

1.3.1 Η Συνέλευση

Αυτό το όργανο, θεωρείται η υπέρτατη εξουσία μέσα στον Οργανισμό. Η συνέλευση, συνεδριάζει τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο με τη δυνατότητα σύγκλισης έκτακτης συνέλευσης, σε εύλογο χρονικό διάστημα. Στις συνελεύσεις, προσέρχονται αντιπροσωπείες από όλα τα κράτη μέλη, με δυνατότητα παρακολούθησης αυτών, και από τρίτα κράτη, είτε αυτά είναι OPEC+, είτε ακόμα και non-OPEC κράτη.

Κάθε κράτος-μέλος, διαθέτει μία ψήφο μέσα στην συνέλευση, η οποία ψήφος, δεν παρέχεται στα τρίτα μέρη, τα λεγόμενα κράτη-παρατηρητές. Η κάθε αντιπροσωπία, μέσα στην συνέλευση, μπορεί να αποτελείται από ένα ή περισσότερους αντιπρο-

σώπους καθώς επίσης και από συμβούλους και παρατηρητές. Σε περίπτωση που η αντιπροσωπεία αποτελείται από πολλά μέλη, αυτή καλείται να επιλέξει έναν επικεφαλής, ο οποίος θα εκπροσωπεί την αντιπροσωπεία, μέσα στην συνέλευση.

Στη συνέλευση, τα κράτη-μέλη καλούνται να εκλέξουν έναν πρόεδρο και ένα αναπληρωτή πρόεδρο στην πρώτη Προκαταρκτική Συνέλευση και εκλέγουν νέο πρόεδρο στην επόμενη Συνέλευση. Εάν δεν μπορούν να αντιπροσωπευθούν όλα τα κράτη-μέλη στην συνέλευση, θα πρέπει τουλάχιστον να δημιουργείται απαρτία των 3/4 των κρατών-μελών, δηλαδή να συνεδριάζουν τουλάχιστον 9 μέλη από τα 13 του Οργανισμού. Όλες οι αποφάσεις, εκτός από εκείνες που αφορούν διαδικαστικά ζητήματα, πρέπει να υιοθετούνται ομόφωνα.

Η Συνέλευση διαμορφώνει τη γενική πολιτική του Οργανισμού και καθορίζει τρόπους και μέσα για την εφαρμογή της. Επιπλέον, επικυρώνει τις τακτικές συναντήσεις των μελών της Επιτροπής των Κυβερνητών και κατευθύνει τις δραστηριότητες του. Εξετάζει ή αποφασίζει σχετικά με τις αναφορές και τις προτάσεις που κατατίθενται από την Επιτροπή των Κυβερνητών και εγκρίνει τον προϋπολογισμό. Οι αποφάσεις της Συνέλευσης εφαρμόζονται 30 μέρες μετά το πέρας της συνέλευσης κατά την οποία υιοθετήθηκαν, εκτός εάν στο μεσοδιάστημα, ένα ή περισσότερα μέλη δηλώσουν στη Γραμματεία την αντίθεσή τους.

1.3.2 Η Επιτροπή των Κυβερνητών

Τα μέλη της Επιτροπής των Κυβερνητών διορίζονται για δύο χρόνια από κάθε χώρα και επικυρώνονται από τη Συνέλευση, η οποία με τη σειρά της εκλέγει τον πρόεδρο της επιτροπής. Η Επιτροπή των Κυβερνητών είναι υπεύθυνη για την διαχείριση των ζητημάτων του Οργανισμού, για την εφαρμογή των αποφάσεων της Συνέλευσης, καθώς επίσης και το να εξετάζει και να αποφασίζει σχετικά με τις αναφορές που κατατίθενται από τον Γενικό Γραμματέα.

Επίσης, η Επιτροπή των Κυβερνητών, καλείται να καταθέτει αναφορές και προτάσεις στη Συνέλευση για θέματα που αφορούν τον Οργανισμό, να συντάσσει τον προϋπολογισμό του Οργανισμού για κάθε ημερολογιακό έτος και να τον καταθέτει στη συνέλευση προς εξέταση και έγκριση. Ακόμη, δύναται να διορίζει, έναν Οικονομικό Ελεγκτή, με θητεία ενός έτους, ο οποίος καλείται να εξετάζει τα οικονομικά στοιχεία του Οργανισμού. Οποιαδήποτε αναφορά προκύπτει από μέρους του Οικονομικού Ε-

λεγκτή, η Επιτροπή των Κυβερνητών τα καταθέτει στη Συνέλευση προς εξέταση και έγκριση. Τέλος, έχει την δυνατότητα να συγκαλεί μία Έκτακτη Συνεδρίαση της Συνέλευσης και προετοιμάζει την ατζέντα της, με την θεματολογία που καλείται να συνεδριάσει η Έκτακτη Συνέλευση.

Το κάθε μέλος της Επιτροπής έχει δικαίωμα μίας ψήφου. Η Επιτροπή συγκαλείται περισσότερες από δύο φορές το χρόνο και υιοθετεί τις αποφάσεις της μέσω της απλής πλειοψηφίας των συμμετεχόντων μελών. Μία έκτακτη συνεδρίαση μπορεί να συγκληθεί μετά από αίτηση του Προέδρου της Επιτροπής, του Γενικού Γραμματέα ή των 2/3 των μελών της Επιτροπής. Κάθε μέλος του Οργανισμού πρέπει να αντιπροσωπεύεται σε όλες τις συγκλήσεις της Επιτροπής, παρ' όλα αυτά, εάν αυτό δεν είναι εφικτό, αρκεί μία πλειοψηφία των 2/3. Εφόσον για οποιοδήποτε λόγο ένα μέλος της Επιτροπής δεν μπορεί να παρευρεθεί σε μια συνεδρίαση της Επιτροπής ένας αναπληρωτής ορίζεται στη θέση του από το αντίστοιχο κράτος-μέλος.

1.3.3 Η Γραμματεία

Είναι το όργανο αυτό, το οποίο καλείται να διεξάγει τις εκτελεστικές λειτουργίες υπό την κατεύθυνση της Επιτροπής των Κυβερνητών. Η γραμματεία απαρτίζεται από μία σειρά διεθνών υπαλλήλων, οι οποίοι δεν πρέπει ούτε να αναζητούν ούτε να αποδέχονται οδηγίες από οποιαδήποτε κυβέρνηση ή από οποιαδήποτε αρχή εκτός του Οργανισμού, με σκοπό την δικαιοσύνη και την διαφάνεια των οποιοδήποτε αποφάσεων που λαμβάνονται μέσα στον οργανισμό.

1.4 Η διεύρυνση και η εξέλιξη του Οργανισμού

Όπως προείπαμε, ο Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών, ο οποίος ιδρύθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 1960 στην Βαγδάτη, είχε ως ιδρυτικά του μέλη, το Ιράν, το Ιράκ, το Κουβέιτ, η Σαουδική Αραβία και η Βενεζουέλα. Όμως, από τη δεκαετία του '60 και μέχρι τις μέρες μας, μετά από χρόνια μεταβολών, ο OPEC αριθμεί στους κόλπους του 13 κράτη-μέλη. Αυτά τα μέλη, επιπροσθέτως των παραπάνω ιδρυτικών μελών είναι η Αλγερία, η Αγκόλα, η Λιβύη, το Κονγκό, η Νιγηρία, η Γκαμπόν, η Ισημερινή Γουινέα και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Μέσα στο πέρασμα του χρόνου, παρά τους κλυδωνισμούς που δεχτήκανε τα μέλη του μεμονωμένα, αλλά και ως OPEC, παραμένουν ως ένας συμπαγής σύνδε-

σμος μέχρι και σήμερα. Ο ίδιος ο Οργανισμός όμως ιστορικά, είχε και άλλα κράτη μέλη μέσα στους κόλπους του, τα οποία όμως, είτε για λόγους πολιτικούς και οικονομικούς, είτε ακόμα και για λόγους οι οποίοι αφορούσαν την παραγωγή και τα μέτρα τα οποία έθετε ο Οργανισμός, δημιούργησαν αρκετά προβλήματα στα κράτη-μέλη, και τα οποία λόγω αυτών, απέσυραν την συμμετοχή τους από τον Οργανισμό. Αυτά τα κράτη ήτανε το Εκουαδόρ (Ισημερινός), η Ινδονησία και το Κατάρ.

1.5 OPEC+

Μαζί με τον κύριο κορμό του OPEC, ακολουθούν και άλλες δέκα χώρες, επίσης ασχολούμενες με την παραγωγή και διάθεση του πετρελαίου τους στις αγορές διεθνώς. Αυτές είναι η Ρωσία, το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, το Σουδάν, το Νότιο Σουδάν, το Μεξικό, το Μπαχρέιν, το Μπρουνέι, το Μεξικό, το Ομάν και η Μαλαισία, απαρτίζοντας την Ομάδα της Βιέννης (Vienna Group).

Άλλες χώρες οι οποίες ήτανε παρατηρητές του κυρίου κορμού του OPEC, και μπορούν επίσης να θεωρηθούν είναι η Αίγυπτος και η Νορβηγία, που παρακολούθησανε στο παρελθόν συνέδρια και συσκέψεις του OPEC. Τα παραπάνω κράτη αναφέρονται και ως OPEC+, όρος που πρωτοεμφανίσθηκε το 2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΕC ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

2.1 Η δεκαετία 1970-1979

Αυτή η περίοδος, για τον ΟΡΕC ξεκινάει με την υπογραφή της συμφωνίας της Τρίπολης, στις 2 Απριλίου 1971, μεταξύ των μελών του Οργανισμού και των κύριων πετρελαιοπαραγωγών εταιρειών. Αυτό σήμαινε ότι ο Οργανισμός και τα κράτη-μέλη του μπορούσαν να ενασχοληθούν σε εξορυκτικές δραστηριότητες στην περιοχή της Μεσογείου. Όμως, το μέλλον δεν προδιαγραφόταν ευόιωνα στην συνέχεια.

2.1.1 Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973

Τον Οκτώβριου του 1973, οι χώρες του οργανισμού, μαζί με την συνδρομή της Αιγύπτου και της Συρίας, κηρύξανε σημαντικές περικοπές στην παραγωγή και προμήθεια πετρελαίου, καθώς και εμπάργκο στην προμήθεια των ΗΠΑ και άλλων χωρών οι οποίες υποστήριζαν το Ισραήλ στη σύρραξη του Γιομ Κιπούρ². Αυτή η κίνηση συνέβαλε στην αύξηση των κερδών του Οργανισμού ένεκα της αύξησης των τιμών στην εμπορία πετρελαίου, η οποία από 3 δολάρια³/βαρέλι εκτοξεύθηκε στα 12 δολάρια/βαρέλι.

Η αύξηση της τιμής και παράλληλα των κερδών του οργανισμού μαζί με τις μειωμένες και ελεγχόμενες εξαγωγές πετρελαίου, συνέβαλλαν στην παράλυση των οικονομιών των χωρών στις οποίες ο οργανισμός έθεσε το εμπάργκο πετρελαίου, κυρίως χωρών της Δύσης. Το παραπάνω συμβάν, είναι γνωστό και ως η πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973.

Συγκεκριμένα στις ΗΠΑ, τα πρατήρια καυσίμων είχαν από περιορισμένα έως μηδαμινά αποθέματα πετρελαίου, με συνέπεια αυτά είτε να υπολειπουργούν είτε να μένουν κλειστά. Η προμήθεια πετρελαίου από τους πολίτες και τα οχήματα τους γινότανε βάση του αριθμού κυκλοφορίας του οχήματος.

² Yom Kippur Conflict.

³ Η αποτίμηση των τιμών του πετρελαίου και των υδρογονανθράκων διεθνώς γίνεται σε δολάρια ΗΠΑ.

Στην αντίπερα όχθη, αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες, απαγόρευσαν και θέσανε αυστηρούς περιορισμούς στις μετακινήσεις των οχημάτων κατά την Κυριακάτικη αργία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το κράτος υπέβαλλε έκτακτο μέτρο, κατά το οποίο η εργάσιμη εβδομάδα μειώθηκε στις τρεις ημέρες. Το εμπάργκο από τον ΟΡΕC συνετέλεσε επίσης στην αύξηση της παραγωγής άνθρακα, κάτι το οποίο οδήγησε στην δημιουργία εντάσεων και διαμαχών μεταξύ μεταλλωρύχων και κράτους.

Η κρίση αυτή, ακόμα και μετά το πέρας της, καθώς και οι έντονες διπλωματικές συνομιλίες, συνεχίστηκε με εντατικό ρυθμό, καθώς οι τιμές του πετρελαίου αυξάνονταν διαρκώς. Ήταν η πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο που η παγκόσμια οικονομία, λόγω της πετρελαϊκής κρίσης επιβραδύνθηκε, η ανεργία και ο πληθωρισμός στα πληττόμενα κράτη αυξήθηκε και τα διεθνή χρηματιστήρια βίωσαν αρκετές απώλειες τιμής και μεγάλες εμπορικές ανισοροπίες.

Ακόμη, συνέβαλε στην δημιουργία του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας⁴ και, σε εθνικά επίπεδα, στην δημιουργία νέων καθώς και στην επέκταση παλαιότερων εγκαταστάσεων διύλισης και αποθήκευσης πετρελαίου, με σκοπό την αύξηση των αποθεμάτων πετρελαίου, που σε μια έκτακτη συγκυρία ή κρίση τα κράτη θα είχαν εξασφαλισμένη παροχή καυσίμων για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα. Επιπλέον, μετά την κρίση θεσμοθετήθηκαν και ποικίλα μέτρα για εξοικονόμηση καυσίμων, όπως η θερινή και χειμερινή ώρα, η δημιουργία πιο οικονομικών και ταυτόχρονα, αποδοτικών ενεργειακά οχημάτων και η ενθάρρυνση των πολιτών ως προς την χρήση των μέσω μαζικής μεταφοράς.

Εικόνα 2.1.1: Πρατήριο καυσίμων στις ΗΠΑ το 1974 κατά την περίοδο της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης.

⁴ International Energy Agency, IEA

Επίσης, για πρώτη φορά, έγινε η αξιοποίηση και χρήση διαφόρων εναλλακτικών μορφών ενέργειας όπως το φυσικό αέριο, το αιθάνιο και παράγωγά του, η χρήση ραδιενεργών καυσίμων και ΑΠΕ. Την ίδια περίοδο και λόγω της κρίσης, δημιουργήθηκε ο OFID⁵, η βάση του σημερινού χρηματοδοτικού οργανισμού του OPEC, με το αρχικό όνομα OPEC Special Fund, τον Μάρτιο του 1975, στο Αλγέρι της Αλγερίας. Έπειτα μετονομάστηκε στη σημερινή του μορφή, τον Μάιο του 1980, καλώντας να αντιμετωπίσει την υπανάπτυξη των αναπτυσσόμενων κρατών-μελών του Οργανισμού και να ενδυναμώσει την συνεργασία μεταξύ τους.

2.1.2 Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979

Παρόμοια, αλλά μικρότερης έκτασης κρίση, ήτανε και η δεύτερη Πετρελαϊκή Κρίση του 1979 που σχετιζόταν με την Ισλαμική Επανάσταση του Ιράν το 1979. Η επανάσταση αρχικά περιέκοψε αρκετές εξουσίες του βασιλιά με διάφορες διατάξεις που εισήχθησαν από την Ιρανική Κυβέρνηση τον Ιανουάριο του 1978, ενώ αργότερα ακολούθησε η αποκαθίλωση του Σάχη Μοχάμεντ Ρεζά Παχλαβί (Mohammed Reza Pahlavi) και η ανάληψη της εξουσίας από τον εξόριστο Αγιατολάχ Ρουχόλα Χομεϊνί (Ayatollah Ruhollah Khomeini) τον Φεβρουάριο του 1979. Με αυτόν τον τρόπο έληξε ο μέχρι τότε σύγχρονος χαρακτήρας που είχε η χώρα, μετατρέποντας την στη σημερινή Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν.

Εικόνα 2.1.2: Συγκεντρωμένο πλήθος στον πύργο Αζαντί της Τεχεράνης κατά την Ισλαμική Επανάσταση του Ιράν το 1979.

⁵ OPEC Fund and International Development

2.2 Η δεκαετία 1980-1989

Μετά τις κρίσεις της προηγούμενης περιόδου 1970-79 και τις συνέπειες αυτής, ήρθε ακόμα μια ανοδική πορεία στις χρηματιστηριακές τιμές του αργού πετρελαίου τα έτη 1979-80, φτάνοντας στα 40 δολάρια/βαρέλι. Παράλληλα, οι εκβιομηχανισμένες χώρες της Δύσης κάνανε αρκετά βήματα ως προς την μείωση της εξάρτησης τους από το πετρέλαιο των κρατών-μελών του OPEC.

Τα χρόνια αυτής της περιόδου ακολούθησαν σημαντικές ενεργειακές μεταρρυθμίσεις επιπλέον αυτών της πετρελαϊκής κρίσης του 1973, όπου τα αναπτυγμένα κράτη ενίσχυαν ακόμα περισσότερο την χρήση λιγνίτη, φυσικού αερίου, πυρηνικών καυσίμων (ουράνιο κ.λπ.) και ΑΠΕ⁶, ώστε να απεξαρτηθούν από το πετρέλαιο του OPEC.

2.2.1 Ο πόλεμος Ιράν-Ιράκ

Μία ακόμα σύρραξη καταγράφεται αυτήν την περίοδο. Αυτήν την φορά μεταξύ δύο μελών του οργανισμού, του Ιράν και του Ιράκ, η οποία ξεκίνησε στις 22 Σεπτεμβρίου 1980. Ο πόλεμος μεταξύ των δύο μελών του οργανισμού, ξεκίνησε με τη εισβολή του Ιράκ, στο γειτονικό Ιράν.

Εικόνα 2.2.1: Στιγμιότυπο από τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ το 1981.

Αφορμή αυτής της εισβολής από το Ιράκ ήταν η ανατροπή του Ιρανού ηγέτη Αγιατολάχ Χομεϊνί και της Ισλαμικής Επανάστασης που πραγματοποιήθηκε νωρίτε-

⁶ Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ρα στη γείτονα χώρα. Το Ιράκ φοβόταν ότι η επανάσταση θα εξαγότανε και στους σίτες πληθυσμούς του, που αποτελούσε πλειοψηφία του Ιρακινού πληθυσμού, με ενδεχόμενη ανατροπή της σουνιτικής προοδευτικής ηγεσίας της χώρας.

Επιπροσθέτως, αντιλαμβανόμενο το Ιράκ ότι τόσο οι ένοπλες δυνάμεις όσο και το κρατικό σύστημα του Ιράν στο σύνολό του βγήκανε αποδυναμωμένα από την επανάσταση, είδε σαν ευκαιρία ώστε να αντικαταστήσει τον μέχρι πρότινος ηγετικό ρόλο του Ιράν στην περιοχή. Το Ιράκ έκανε σχετική πρόοδο μόνο το πρώτο τρίμηνο της σύρραξης, με το Ιράν να απόκτα πλεονέκτημα από τον Ιούνιο του 1982, έναντι του Ιράκ. Πέντε χρόνια αργότερα, με παρέμβαση των Ηνωμένων Εθνών, επιτυγχάνεται η ειρήνη μεταξύ των δυο κρατών, στις 22 Αυγούστου 1988. Ως συνέπεια του παραπάνω οκταετή πολέμου μεταξύ των δύο μελών του OPEC ήτανε η αποσταθεροποίηση της περιοχής και, ειδικότερα, για τον οργανισμό η αρνητική επίπτωση στην παραγωγή και στις εξαγωγές πετρελαίου.

2.2.2 Ο υπερκορεσμός της αγοράς του πετρελαίου

Οι Εθνικές κυβερνήσεις των αναπτυγμένων χωρών, είτε οι ίδιες είτε μέσω μεγάλων πετρελαϊκών κολοσσών, διέθεσαν μεγάλες επενδύσεις δισεκατομμυρίων δολαρίων στον τομέα της εξόρυξης, μεταποίησης και εμπορίας πετρελαίου.

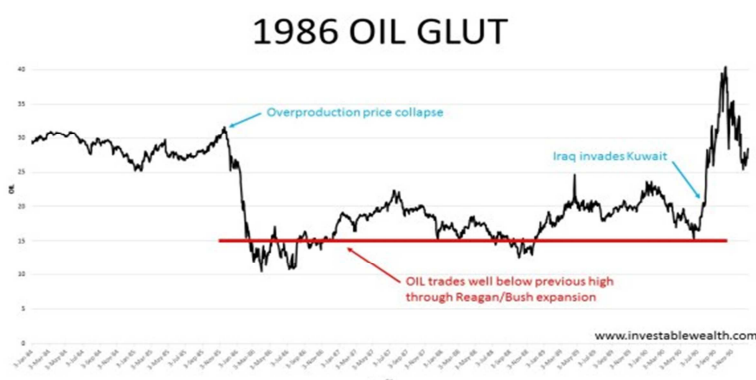
Επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν και στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως επίσης και στην αξιοποίηση μεγάλων ορυκτών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε πεδία εξόρυξης τα οποία δεν κατείχανε τα κράτη μέλη του OPEC. Τέτοια κοιτάσματα non-OPEC κρατών είναι αυτά της Αλάσκας, της Σιβηρίας, του Κόλπου του Μεξικού, της Αρκτικής και της Βόρειας Θάλασσας. Όλες αυτές οι ενέργειες από πλευράς της Δύσης, συντέλεσαν στον υπερκορεσμό της αγοράς πετρελαίου μέχρι το 1986, το λεγόμενο Oil Glut.

Σύμφωνα με το παραπάνω, τα non-OPEC κράτη, αύξησαν την δικιά τους παραγωγή, για να μειωθεί η απεξάρτησή τους από τον OPEC, ενώ ταυτόχρονα ο OPEC παρουσίασε μια δραματική μείωση στα έσοδα του, επηρεάζοντας αρνητικά όλες τις οικονομίες των κρατών-μελών του Οργανισμού. Επίσης παρουσιάστηκαν μεγάλες απώλειες στο μερίδιο που κατείχε στην παγκόσμια αγορά και προμήθεια πετρελαίου ο οργανισμός, το οποίο έπεσε από το 50% που κατείχε το 1979, σε μόλις κάτι λιγότερο από το 30% του μεριδίου της αγοράς το 1986.

Επιπλέον, υπήρξε μια μεγάλη μείωση στην παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου, κατά 5 εκατομμύρια βαρέλια σε ημερήσια βάση. Συγκεκριμένα, η Σαουδική Αραβία πίεσε τον Οργανισμό ώστε να λάβει μέτρα για τον περιορισμό της παραγωγής, σε Εθνικά επίπεδα των κρατών-μελών ήδη από το 1982. Η ίδια, μέχρι το 1985, μείωσε μόλις στο 1/3 των επιπέδων παραγωγής της που είχε το 1979-80. Ωστόσο, τα παραπάνω μέτρα δεν σημείωσαν ιδιαίτερα αποτελέσματα, με συνέπεια η ίδια η Σαουδική Αραβία να κατακλύζει απότομα την αγορά πετρελαίου, ρίχνοντας βιαίως τις χρηματιστηριακές τιμές του πετρελαίου στα 10 δολάρια/βαρέλι, με συνέπεια, οι τιμές του πετρελαίου που παραγότανε από χώρες και εταιρείες non-OPEC να είναι οικονομικά ασύμφορες εν συγκρίσει του παραγόμενου από κράτη και εταιρείες OPEC πετρελαίου.

Με την κακή κατάσταση της αγοράς πετρελαίου καθώς και με την πτώση του μπλοκ των Σοβιετικών κρατών λόγω και της παραπάνω συγκυρίας, ξεκίνησαν εντατικοί διάλογοι μεταξύ των κρατών OPEC και non-OPEC με σκοπό την αναδιάρθρωση της παραγωγής πετρελαίου και από τις δύο πλευρές.

Πρακτικά αυτό σήμαινε μια σειρά συμφωνιών που θα επέφεραν ουσιαστικές περικοπές στη παραγωγή πετρελαίου και από τα δύο μέρη, ώστε να σταθεροποιηθεί η χρηματιστηριακή αξία του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές. Αυτό είχε ως συνέπεια, στα τέλη της δεκαετίας του '80, να καταγραφεί μια αξιοσημείωτη άνοδος στις τιμές, χωρίς όμως αυτές να πλησιάζουν τις παλιότερες υψηλές τιμές. Στο εσωτερικό του Οργανισμού εισήχθηκε ένα μέτρο σύμφωνα με το οποίο, τα κράτη μέλη μεμονωμένα θα είχαν την δυνατότητα να επιβάλλουν στις κρατικές και ιδιωτικές εταιρείες πετρελαίου αυτών περιορισμούς στην παραγωγή πετρελαίου σε μία ενδεχόμενη κρίση.

Εικόνα 2.2.2: Διάγραμμα των τιμών του πετρελαίου κατά την περίοδο του υπερκορεσμού της αγοράς το 1986.

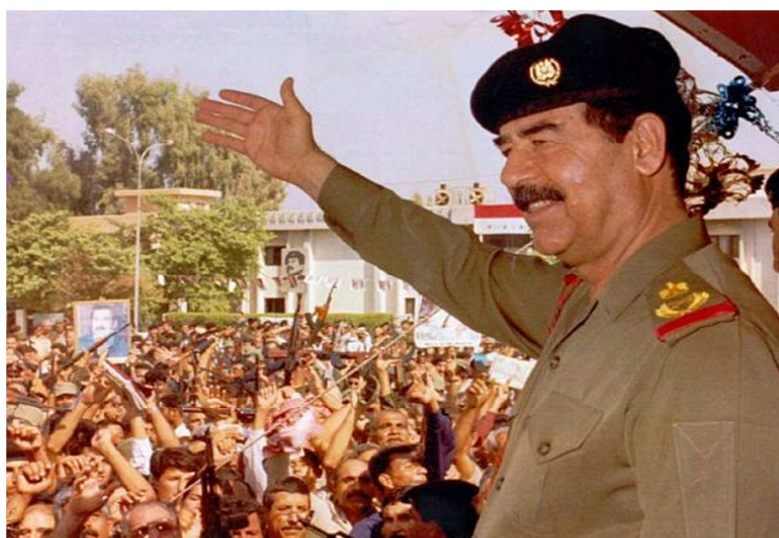
Από αυτή την δεκαετία στις αγορές έχει επικρατήσει μια νέα τάση σύμφωνα με την οποία, όταν ο OPEC θέτει περιορισμούς και εφαρμόζει περικοπές στην παραγωγή του, τότε οι τιμές του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές τείνουν να ακολουθούν μια ανοδική πορεία.

2.3 Η δεκαετία 1990-1999

Ο OPEC κατά τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπισε αρκετές δυσκολίες, όπως εσωτερικές συγκρούσεις στα κράτη-μέλη του (η Ισλαμική Επανάσταση του Ιράν και ο πόλεμος Ιράν-Ιράκ) καθώς και οικονομικές δυσκολίες, όπως το Oil Glut του 1986. Ωστόσο, κατάφερε με τον χρόνο να εφαρμόσει μέτρα και πολιτικές όπου στο μέλλον θα βοηθούσαν τον Οργανισμό να ανταπεξέλθει στις ενδεχόμενες κρίσεις, όπως εκείνες που κατά καιρούς παρουσιάζει η Μέση Ανατολή, ώστε αυτές να έχουν από περιορισμένες ως μηδενικές επιπτώσεις στην αγορά πετρελαίου.

2.3.1 Η σύρραξη Ιράκ-Κουβέιτ

Μία από τις σοβαρότερες κρίσεις που παρουσιάζεται στις αρχές της δεκαετίας του '90 είναι η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, γνωστή και ως ο Α΄ Πόλεμος του Κόλπου. Αφορμή στάθηκαν οι κατηγορίες του Ιράκ προς το Κουβέιτ, πως εξόρυσσε πετρέλαιο με την τεχνική του slant drilling, δηλαδή μη κάθετη εξόρυξη σε πετρελαιο-παραγωγό πεδίο που βρισκόταν σε Ιρακινό έδαφος.

Εικόνα 2.3.1: Ο Σαντάμ Χουσεΐν σε ομιλία του σε συγκεντρωμένο πλήθος στην Βαγδάτη.

Άλλες αιτίες που κατά καιρούς ακούστηκαν για την σύρραξη, ήτανε τόσο η αδυναμία αποπληρωμής ενός δανείου περίπου 14 δισεκατομμυρίων δολαρίων που εισέπραξε το Ιράκ από το Κουβέιτ κατά τον οκταετή πόλεμο με το Ιράν, όσο και το γεγονός ότι το Κουβέιτ, κατέχοντας περισσότερες και πιο προσοδοφόρες πετρελαϊκές περιοχές από το Ιράκ, αποκόμιζε πολύ μεγαλύτερα κέρδη, κρατώντας συγχρόνως τα έσοδα του Ιράκ σε χαμηλότερα επίπεδα.

Η εισβολή ξεκίνησε στις 2 Αυγούστου 1990 με την προοπτική διατήρησής της μόνο για δύο ημέρες, αλλά τα Ιρακινά στρατεύματα παρέμειναν στο Κουβέιτ για επτά μήνες. Δύο ημέρες μετά την εισβολή, ακολούθησε η ανακοίνωση του Ιρακινού προέδρου Σαντάμ Χουσεϊν (Saddam Hussein) ότι, το Κουβέιτ γινότανε η 19η περιφέρεια του Ιρακινής Δημοκρατίας.

Οι παραπάνω ενέργειες προκάλεσαν την άμεση αντίδραση της Δύσης, με τα Ηνωμένα Έθνη και τις ΗΠΑ να επεμβαίνουν στρατιωτικά στην περιοχή, με συνέπεια την μετέπειτα υποχώρηση των Ιρακινών ένοπλων δυνάμεων από την επικράτεια του Κουβέιτ. Τα Ιρακινά στρατεύματα, πριν και κατά την διάρκεια της αποχώρησής τους, βανδάλισαν και πυρπόλησαν περισσότερα από 600 πηγάδια εξόρυξης πετρελαίου από τα συνολικά 732 που είχε στην επικράτειά του το Κουβέιτ.

2.3.2 Η μετά-Σοβιετική περίοδος

Η περίοδος αυτή σημαδεύτηκε επίσης από ένα νέο, αλλά πιο ήπιας μορφής Oil Glut, παρουσιάζοντας εκ νέου μειώσεις στις τιμές του πετρελαίου στα επίπεδα του 1986, λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 1997-98 που δημιουργήθηκε στις χώρες τις Νοτιοανατολικής Ασίας.

Η κρίση αυτή ξεκίνησε από την Ταϊλάνδη, με την κατάρρευση του εθνικού της νομίσματος, του Μπατ (Thai Bhat). Τα ελάχιστα αποθεματικά σε ξένο συνάλλαγμα που διέθετε η χώρα δεν μπορούσαν να στηρίξουν το Μπατ έναντι του Αμερικανικού δολαρίου. Η κρίση διαδόθηκε με ταχύτατους ρυθμούς στις χώρες τις Νοτιοανατολικής Ασίας, και κυρίως στις χώρες του Οργανισμού Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας⁷ που ήτανε οικονομικά συνεργαζόμενες με την Ταϊλάνδη αλλά, ταυτόχρονα, και εκτεθειμένες προς αυτή με την κρίση. Λόγω αυτής της κρίσης, ο OPEC έχασε ένα

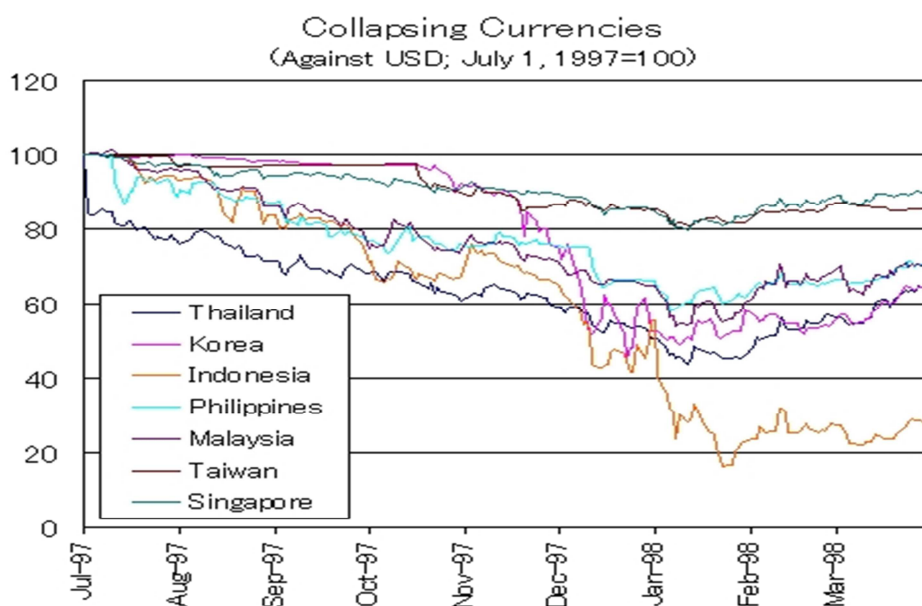
⁷ Association of Southeastern Asian Nations, ASEAN

σημαντικό μερίδιο της συγκεκριμένης αγοράς καθώς περιορίστηκαν οι συναλλαγές της.

Ακόμα ένας παράγοντας για το νέο, μικρότερης έκτασης Oil Glut, ήταν και ο ήπιος χειμώνας που παρατηρήθηκε κατά τα έτη 1998-99 στο νότιο ημισφαίριο, συνέπεια της κλιματικής αλλαγής που συντελείται ακόμα και σήμερα. Αυτή η περίοδος, είναι συνυφασμένη και με τα χρόνια μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, καθώς ο πλανήτης στο σύνολό του γνωρίζει μεγάλη τεχνολογική άνθιση και οι κοινωνίες και τα κράτη ανά τον κόσμο γίνονται πιο παγκοσμιοποιημένα.

Μέσα σε όλο αυτό το γενικό κλίμα, ενισχύθηκαν περαιτέρω και οι συνομιλίες μεταξύ του OPEC και των κρατών-μελών του με τις υπόλοιπες χώρες, είτε αυτές ήταν non-OPEC είτε παρατηρήτριες ως προς τον OPEC χώρες.

Ήδη από το 1992, με την σύνοδο Κορυφής του Ρίο ντε Τζανέιρο στην Βραζιλία⁸ για την κλιματική αλλαγή από τα Ηνωμένα Έθνη, άρχισε να διαφαίνεται σημαντική πρόοδος στις συνομιλίες μεταξύ των πετρελαιοπαραγωγών χωρών OPEC και non-OPEC. Ο OPEC συγκεκριμένα ζητούσε στο συνέδριο ισορροπημένα, ρεαλιστικά και δίκαια μέτρα για την διαχείριση των αποθεμάτων πετρελαίου σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εικόνα 2.3.2: Διάγραμμα που δείχνει την κατάρρευση των νομισματικών ισοτιμιών των χωρών του ASEAN, σε σύγκριση με το δολάριο ΗΠΑ, κατά τη διάρκεια της κρίσης του Οργανισμού την περίοδο 1997-98.

⁸ Earth Summit. Rio de Janeiro, Brazil (June 3–14, 1992)

2.4. Η δεκαετία 2000-2009

Η αρχή αυτής της δεκαετίας δεν είναι θετική καθώς τα γεγονότα που την συνοδεύουν την επηρεάζουν ριζικά. Επιπλέον, έχοντας διαβεί ακόμα μία πτώση στις χρηματιστηριακές τιμές του πετρελαίου, ο OPEC, δημιούργησε στις αρχές της καινούργιας δεκαετίας, έναν καινοτόμο μηχανισμό, ο οποίος θα βοηθούσε να σταθεροποιήσει αλλά και να ενδυναμώσει τις τιμές του μαύρου χρυσού.

2.4.1 Η εισβολή στο Ιράκ

Δύο γεγονότα την δεκαετία 2000-09, και συγκεκριμένα, η τρομοκρατική επίθεση της Αλ-Κάιντα (Al-Qaeda) στο Διεθνές Κέντρο Εμπορίου των Δίδυμων Πύργων στην Νέα Υόρκη στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 καθώς και η εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ τον Μάρτιο του 2003, συγκλόνισαν ολόκληρο τον πλανήτη και τις παγκόσμιες αγορές. Όμως, δεν στάθηκαν ικανά ώστε να επηρεάσουν τις τιμές του πετρελαίου καθώς υπήρχε η προθυμία τόσο από την Σαουδική Αραβία όσο και από αρκετά ακόμα πετρελαιοπαραγωγά κράτη να συνεχίσουν την απρόσκοπτη ροή πετρελαίου στις παγκόσμιες αγορές. Εξαιρεση αποτελεί μία κάμψη στις τιμές του πετρελαίου τον Νοέμβριο του 2001, η οποία όμως αντιμετωπίστηκε με την αποτελεσματική διπλωματία μεταξύ του OPEC, και των παρατηρητών του, Μεξικό, Ομάν, Ρωσία, Νορβηγία και Αγκόλα.

Εικόνα 2.4.1: Η αποκαθήλωση του αγάλματος του Σαντάμ Χουσεΐν κατά την διάρκεια της εισβολής των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003.

Ο ΟPEC συμφώνησε με αυτά τα κράτη μια εξάμηνη περικοπή στην παραγωγή πετρελαίου, με ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2002, ενώ ο ίδιος συνέβαλε περίπου στο 75% των συνολικών περικοπών που συμφωνήθηκαν με τα άλλα κράτη. Συγκεκριμένα, από τα 2 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, ο ΟPEC κατείχε το 1,5 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως σε περικοπές.

2.4.2 Η μεγάλη κερδοφορία

Τον Ιούνιο του 2003, ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, που ιδρύθηκε εξ' αιτίας της πετρελαϊκής κρίσης του 1973, ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με τον ΟPEC, συνεδριάζοντας επίσης για πρώτη φορά από κοινού για θέματα ενέργειας.

Ως εκ τούτου, από το 2003 μέχρι και σήμερα, οι δύο αυτοί οργανισμοί αναπτύσσουν ολοένα και στενότερες επαφές, με συνεχείς συσκέψεις σε μια από κοινού προσπάθεια να αναλύουν εκτενώς την τάση και τη δυναμική της αγοράς πετρελαίου και να διαμορφώνουν στρατηγικές για να πετύχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα στην παραπάνω αγορά.

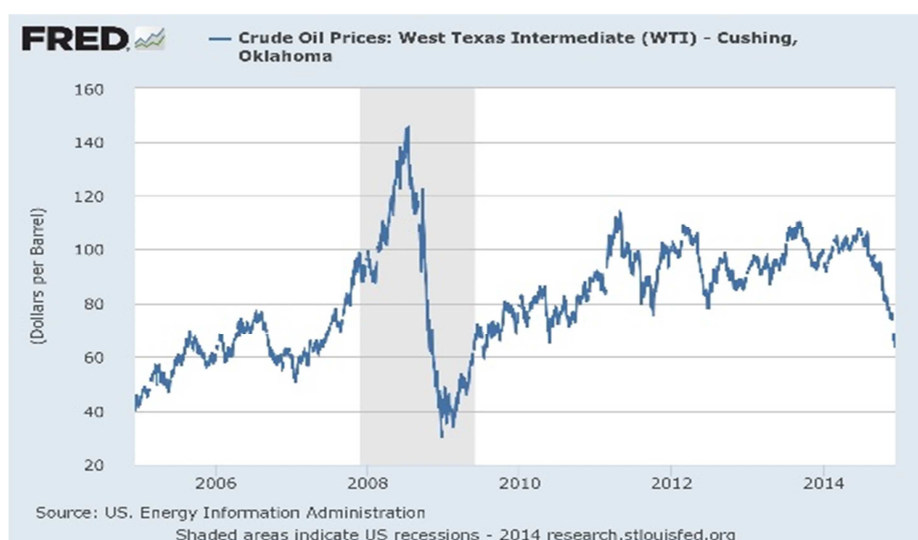
Από το 2004, ο καινοτόμος σχεδιασμός του ΟPEC σε συνάρτηση με διάφορους παράγοντες, όπως ο βασικός νομός της προσφοράς και ζήτησης, δημιούργησε έντονες ανοδικές τάσεις στην τιμή του μαύρου χρυσού στην αγορά, κάνοντάς το δυνατό χαρτί στους επενδυτικούς κύκλους για την επένδυση και την ανάπτυξη ενός σημαντικού κεφαλαίου. Οι τιμές του πετρελαίου την πενταετία 2003-08 κατέρριπταν το ένα ρεκόρ μετά το άλλο αφ' ενός λόγω της ολοένα αυξανόμενης ζήτησης σε πετρέλαιο από τις ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως αυτήν της Κίνας και τρίτων χωρών, και αφ' ετέρου λόγω των δυσκολιών στην παραγωγή του.

Οι δυσκολίες για την συγκεκριμένη περίοδο αφορούσαν την συνεχιζόμενη σύρραξη των ΗΠΑ στο Ιράκ αλλά, και τις αυξανόμενες επιθετικές ενέργειες από μειονοτικούς πληθυσμούς, που μαίνονταν ήδη από τη δεκαετία του '90, στο δέλτα του ποταμού Νίγηρα στη Νιγηρία, με στόχο την βιομηχανία πετρελαίου, καθώς και οι πειρατικές επιθέσεις λάμβαναν χώρα στον κόλπο της Γουινέας και στο «Κέρασ της Αφρικής».

Τελικώς, στα μέσα του 2008 οι τιμές του πετρελαίου έφτασαν στο μέγιστο δυνατό σημείο. Έκτοτε, οι τιμές του πετρελαίου άρχισαν να παρουσιάζουν μία σημαντική κάμψη λίγο πριν το ξέσπασμα της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης που ξεκινούσε

από την Αμερική εκείνη την περίοδο και την οικονομική ύφεση που θα ακολουθούσε τα επόμενα χρόνια.

Η κορύφωση της τιμής του πετρελαίου το 2008 βρέθηκε ξαφνικά να καταβαρυνθεί καθώς, από την μέγιστη τιμή των 147 δολαρίων/βαρέλι που σημείωσε στις αρχές του τρίτου τρίμηνου, βρέθηκε να κάνει ελεύθερη πτώση στα μόλις 32 δολάρια/βαρέλι στο τέλος του τέταρτου τρίμηνου του ίδιου έτους. Παρά ταύτα, ο OPEC εκείνη την χρονιά παρουσίασε το μεγαλύτερο κέρδος στα ταμεία του, από την μέρα της ίδρυσής του, φτάνοντας το ποσό του 1 τρισεκατομμυρίου δολαρίων στο κλείσιμο του έτους.

Εικόνα 2.4.2: Χάρτης των τιμών αργού πετρελαίου την περίοδο 2004-2016.

Η γκρι περιοχή απεικονίζει την επίπτωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 στις τιμές του πετρελαίου.

2.4.3 Η αρχή της κρίσης

Το 2008 έμεινε ανεξίτηλο στον Οργανισμό και λόγω των έντονων διεργασιών οι οποίες ελάμβαναν χώρα μέσα στους κόλπους του, καθώς τα πιο αδύναμα μέλη του ζητούσαν από τον Οργανισμό να λάβει εκ νέου περικοπές στην παραγωγή.

Σκοπός αυτής της απαίτησης, ήταν να αυξηθούν οι τιμές του πετρελαίου και, ως εκ τούτου, τα έσοδα των πιο αδύναμων χωρών-παραγωγών, για να τονωθούν οι εθνικές οικονομίες τους μέσα στο αβέβαιο κλίμα που δημιουργούσε η επερχόμενη οικονομική κρίση. Όμως οι παραπάνω προτάσεις ήτανε αντίθετες ως προς τους μακροχρόνιους σχεδιασμού και τις πολιτικές που ακολουθούσε ένα ισχυρό κράτος-μέλος του οργανισμού, η Σαουδική Αραβία. Η εν λόγω χώρα, επιθυμούσε σταθερά ή και αυξανό-

μενα επίπεδα παραγωγής πετρελαίου, θέλοντας με τον τρόπο αυτόν να έχει ως συνεπαίρους τις οικονομικές υπερδυνάμεις του πλανήτη και με απώτερο σκοπό την στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης της Σαουδικής Αραβίας.

Επιπλέον, η Σαουδική Αραβία φοβόταν ότι εάν προχωρήσουν σε περικοπές στην παραγωγή και η τροφοδοσία με πετρέλαιο στις παγκόσμιες αγορές δεν γίνονταν σταθερά αλλά, με διακοπτόμενες ή μικρότερες ροές, καθώς και με μία ενδεχόμενη υπερκοστολόγηση των τιμών του, οι οικονομικές υπερδυνάμεις θα κατέφευγαν σε επιπλέον μέτρα από την ανεξάρτησή τους από το πετρέλαιο και τους λοιπούς υδρογονάνθρακες με ταχύτερους από τους προβλεπόμενους ρυθμούς, όπως στην περίοδο της πετρελαϊκής κρίσης του 1973. Αυτό θα είχε ως συνέπεια την ακόμα μικρότερη ζήτηση πετρελαίου μελλοντικά, επηρεάζοντας τα έσοδα της Σαουδικής Αραβίας και του Οργανισμού συνολικά.

Ειδικότερα, στις 10 Σεπτεμβρίου 2008 στην έδρα του Οργανισμού στην Βιέννη, σε συνομιλίες που είχανε τα κράτη μέλη μεταξύ τους για ενδεχόμενες και σχεδιαζόμενες περικοπές στην παραγωγή για να τονώσουν τα έσοδά τους, η Σαουδική Αραβία αποχώρησε από τις συνομιλίες, ανεβάζοντας τους τόνους με τις αντίθετες ως προς αυτήν χώρες του Οργανισμού. Τελικώς, παρότι συμφωνήθηκαν μέτρα, η ίδια η Σαουδική Αραβία ανεπίσημα δεν τα τήρησε ποτέ, συνεχίζοντας απρόσκοπτα την ροή πετρελαίου στην αγορά.

2.5 Η δεκαετία 2010-2020

Η οικονομική κρίση και η ύφεση που ξεκίνησε από τα Αμερικάνικα χρηματιστήρια, ήδη από τα μέσα του 2008, συνεχίζεται και στην περίοδο 2010-20. Παρ' όλα αυτά, ο OPEC συνεχίζει μέσα σε αυτήν την εύθραυστη περίοδο της κρίσης, και ειδικότερα μεταξύ των ετών 2011-14, να εμφανίζει ακόμα αυξανόμενα κέρδη από την παραγωγή και προμήθεια πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά.

Επίσης, η παραπάνω περίοδος ξεκινάει και με δύο ακόμα σημαντικά γεγονότα. Το πρώτο είναι η λεγομένη Αραβική Άνοιξη, με την πυροδότηση μαζικών διαδηλώσεων και εξεγέρσεων σε αρκετές χώρες του Αραβικού Κόσμου, κυρίως της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, ενώ το δεύτερο είναι ο εμφύλιος πόλεμος που ξεσπάει στην Λιβύη, απόρροια της Αραβικής άνοιξης, με σκοπό την ανατροπή του ηγέτη της χώρας, στρατάρχη Μουαμάρ Καντάφι.

2.5.1 Η Αραβική Άνοιξη

Η κίνηση αυτή, γνωστή ως Αραβική Άνοιξη, ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2010 στην Τυνησία, ως ένα κύμα μαζικών διαδηλώσεων και εξεγέρσεων για τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν στην χώρα, και γρήγορα εξαπλώθηκε και σε άλλα Αραβικά κράτη όπως η Αίγυπτος, η Λιβύη, η Υεμένη, η Συρία, το Μπαχρέιν, το Ιράν και το Ιράκ.

Η πολυετής διαφθορά στους κυβερνητικούς κύκλους των παραπάνω χωρών, η αυταρχικότητα και η συστηματική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε συνδυασμό με τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης, ένεκα των άσχημων οικονομικών συνθηκών και της εξαιρετικά άνισης κατανομής του πλούτου, δημιούργησαν αυτό το κοινωνικό ξέσπασμα.

Ανάμεσα στα βασικά αιτήματα των διαδηλωτών ήταν και η αλλαγή σκυτάλης της εξουσίας, απαιτώντας την απομάκρυνση της ηγεσίας, από τα τότε απολυταρχικά καθεστώτα που κυριαρχούσαν στις περισσότερες από αυτές τις χώρες. Το τέλος αυτής της εξέγερσης άφησε τρεις από τις παραπάνω χώρες, την Λιβύη, την Συρία και την Υεμένη, σε μία μακροχρόνια και διαρκή εμφύλια σύρραξη μέχρι και τις μέρες μας. Όμως, η Αραβική Άνοιξη επηρέασε και τον ΟPEC καθώς πολλές από τις παραπάνω χώρες ήτανε κράτη-μέλη του Οργανισμού.

Εικόνα 2.5.1: Διαδηλώσεις στην Αίγυπτο κατά την περίοδο της Αραβικής Άνοιξης το 2011.

2.5.2 Ο εμφύλιος πόλεμος στην Λιβύη

Ο εμφύλιος πόλεμος της Λιβύης, συνδεδεμένος με την Αραβική Άνοιξη ξεκίνησε στις 15 Φεβρουαρίου 2011, με αντικυβερνητικές διαδηλώσεις στην Βεγγάζη που είχαν ως αποτέλεσμα την καταστολή τους από κυβερνητικές δυνάμεις του ηγέτη Μουαμάρ Μουχάμαντ Αμπού Μινγιάρ Αλ-Καντάφι (Muammar Muhammad Abu Minyar al-Gaddafi).

Οι κυβερνητικές δυνάμεις πυροβόλησαν προς τους συγκεντρωμένους, σκοτώνοντας δεκάδες διαδηλωτές, ανάμεσα τους και αρκετά παιδιά. Από τότε ξεκίνησαν μαζικές εχθροπραξίες σε κάθε πόλη, χωριό και οικισμό της χώρας. Και ενώ, κάποια περίοδο, οι κυβερνητικές δυνάμεις του Καντάφι φαινότανε να παίρνουνε πίσω τον έλεγχο στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας, εν τέλει οι επαναστάτες συνέχισαν τις μάχες κατά μήκος της χώρας. Προσπάθειες οι οποίες γίνανε για κατάπαυση του πυρός και από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές, με διαμεσολαβητές τα Ηνωμένα Έθνη και την Αφρικανική Ένωση Κρατών δεν απέδωσαν καρπούς, καθώς οι κυβερνητικές δυνάμεις, παρά τι συμφωνούσαν για κατάπαυση του πυρός δεν το κάνανε ποτέ, ενώ οι επαναστάτες και οι αντάρτες δεν δέχονταν τους όρους της κατάπαυσης του πυρός, θέλοντας την απομάκρυνση του Καντάφι από την εξουσία. Οι επαναστάτες, μέσω και της βοήθειας που τους προσέφερε εν τέλει το ΝΑΤΟ, μπόρεσαν να καταλάβουν την Τρίπολη, πρωτεύουσα της χώρας στις 28 Αυγούστου 2011, μετά από μάχες που διήρκεσαν μία εβδομάδα στα περίχωρα και τα προάστια της πόλης.

Εικόνα 2.5.2: Διαδηλώσεις στην Λιβύη κατά την Αραβική Άνοιξη, τις οποίες ακολούθησαν οι εμφύλιες συρράξεις στη χώρα το 2011.

Στις 16 Σεπτεμβρίου 2011, τα Ηνωμένα Έθνη πλέον αναγνώριζαν ως νόμιμη κυβέρνηση την Λιβυκή Μεταβατική Εθνοσυνέλευση και στις 20 Σεπτεμβρίου 2011 οι δυνάμεις των επαναστατών και των ανταρτών αιχμαλώτισαν και σκότωσαν τον Καντάφι. Τρεις μέρες μετά τον θάνατο του επί σαράντα περίπου έτη ηγέτη της Λιβύης, με την ανακήρυξη της απελευθέρωσης της χώρας από την δικτατορία του, έληξε και επισήμως ο εμφύλιος πόλεμος. Παρόλα αυτά, η χώρα ακόμα και σήμερα συνεχίζει να είναι σε μια κατάσταση σοβαρής οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής αστάθειας, με σταθερά συνεχιζόμενες εχθροπραξίες μεταξύ αντιπάλων ομάδων που η κάθε μία επιθυμεί την ανάληψη της εξουσίας της χώρας.

Έκτοτε, η χώρα δεν παρουσιάζει ανάκαμψη στον τομέα της παραγωγής πετρελαίου καθώς η παραγωγική και εξαγωγική δραστηριότητά της είναι πολύ μικρή από την αρχή της δεκαετίας λόγω των παραπάνω γεγονότων της Αραβικής Άνοιξης και του εμφυλίου πολέμου. Γι' αυτόν τον λόγο, από την έναρξη του εμφυλίου μέχρι σήμερα, η παραγωγή και οι εξαγωγές πετρελαίου της Λιβύης δεν συμπεριλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις και αναφορές που εκδίδει ο OPEC στο σύνολο των κρατών-μελών του.

2.5.3 Η πολιτική κρίση στη Βενεζουέλα

Η χώρα, η οποία αποτελεί ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Οργανισμού, άκμασε ιδιαίτερα κατά την περίοδο της διακυβέρνησης του Ούγκο Τσάβες (Hugo Rafael Chavez Frias), ο οποίος, εκτός των άλλων, στήριξε την παραγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα του μαύρου χρυσού στη χώρα. Μετά τον θάνατό του, στις 5 Μαρτίου 2013, και την ανάληψη της εξουσίας της χώρας από τον Νικόλας Μαδούρο (Nicolas Maduro Moros), η χώρα γνώρισε μια έντονη παρακμή κυρίως στους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς της και ιδιαίτερος στον τομέα παραγωγής και διακίνησης του πετρελαίου. Ειδικότερα, μετά τις εκλογές του 2017, οι ΗΠΑ επέβαλαν οικονομικό εμπάργκο στη χώρα καθώς υπήρξε μεγάλη νοθεία και παραποίηση του εκλογικού αποτελέσματος προς όφελος του Προέδρου Μαδούρο.

Έκτοτε, η κατάσταση της οικονομίας της παρουσιάζεται ολοένα και χειρότερη, με τον αυξανόμενο πληθωρισμό και τη διαρκή υποτίμηση του νομίσματός της να καθιστούν την επιβίωση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού της σχεδόν αδύνατη.

Η άλλοτε κραταιά βιομηχανία πετρελαίου, σήμερα παρουσιάζει ακραία συρρίκνωση της παραγωγής της λόγω υποχρηματοδότησης, έλλειψης επενδύσεων και υψηλής φο-

ρολόγησης που εφαρμόζει η χώρα. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι, η οποία παραγωγή πετρελαίου δεν επαρκεί πλέον ούτε κατ' ελάχιστο για τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας, αναγκάζοντάς την να προβεί σε εισαγωγές πετρελαίου από άλλες χώρες, κυρίως χωρών του μπλοκ του Οργανισμού και ιδιαίτερος του Ιράν.

Εικόνα 2.5.3: Διαδηλώσεις στο Καράκας για την πολιτική και οικονομική κρίση στη Βενεζουέλα.

2.5.4 Η καταστρατήγηση των ποσοτώσεων

Από την αρχή της δεκαετίας 2010-20, και ειδικότερα κατά τα έτη 2014 και 2015, παρουσιάζεται μια μεγάλη τάση παραβίασης των ποσοτώσεων με αποτέλεσμα, τα μέλη του Οργανισμού να ξεπερνούν συστηματικά τα ανώτερα όρια παραγωγής που έχουν θεσπιστεί για το καθένα.

Η παραπάνω τάση μαζί με τον παράγοντα της Κίνας, η οικονομία της οποίας άρχισε να παρουσιάζει σημαντική κάμψη εκείνη την περίοδο, καθώς και η αύξηση της παραγωγής πετρελαίου των ΗΠΑ, φτάνοντας στα επίπεδα παραγωγής της Σαουδικής Αραβίας και Ρωσίας, μείωσε περαιτέρω την εξάρτηση των ΗΠΑ από το πετρέλαιο του OPEC και των άλλων τρίτων χωρών. Όλα τα παραπάνω συνετέλεσαν σ' ένα νέο «Oil Glut», με υπερκορεσμό της αγοράς από τα δύο μεγάλα παραγωγικά μέτωπα, των ΗΠΑ και του OPEC.

Στις 27 Νοεμβρίου 2014, σ' ένα ακόμα συνέδριο του Οργανισμού στα κεντρικά γραφεία της Βιέννης, η Σαουδική Αραβία παρουσίασε εκ νέου ισχυρή άρνηση στις περικοπές της παραγωγής που ζητούσαν αρκετά από τα φτωχότερα μέλη του. Συγκεκριμένα, ο τότε υπουργός πετρελαίου της χώρας Αλί Αλ-Ναΐμι (Ali Al-Naimi) ανέφερε στην συνδιάσκεψη ότι, η αγορά πετρελαίου θα πρέπει να αφηθεί να ανακάμ-

ψει από μόνη της, βάση της χαμηλής τιμής του πετρελαίου που προσέφερε ο Οργανισμός αντικρούοντας με τον τρόπο αυτό τις υψηλές τιμές που το πετρέλαιο διατίθετο από άλλους non-OPEC παραγωγούς όπως οι ΗΠΑ.

Επίσης, ο υπουργός αναφέρθηκε και στο γεγονός ότι μειώνοντας η Σαουδική Αραβία την παραγωγή πετρελαίου, οι τιμές του πετρελαίου να μην θα αυξάνονταν αλλά, το μερίδιο της αγοράς που θα απελευθέρωνε η χώρα θα το εκμεταλλεύονταν τρίτες non-OPEC χώρες, πράγμα που δεν συνέφερε την ίδια την Σαουδική Αραβία.

Περίπου ένα χρόνο αργότερα, και συγκεκριμένα στην επόμενη συνδιάσκεψη του Οργανισμού στη Βιέννη στις 4 Δεκεμβρίου 2015, ο Οργανισμός και οι χώρες του είχαν συμπληρώσει 18 μήνες στους οποίους δεν τηρήθηκαν ούτε τα συμφωνημένα επίπεδα στην παραγωγή αλλά ούτε επίσης και οι συμφωνημένες περικοπές στην παραγωγή πετρελαίου. Όμως, την περίοδο του τετάρτου εξαμήνου του 2015 και παρά την αρχική πρόβλεψη που υπήρχε ότι η αγορά θα είχε έλλειμα περί το 1 εκατομμύριο βαρέλια ημερησίως λόγω της αναζωπύρωσης του εμφυλίου πολέμου της Λιβύης, η παραγωγή πετρελαίου των ΗΠΑ άρχισε να παρουσιάζει μια μικρή κάμψη και στο σύνολό της η αγορά πετρελαίου είχε ένα πλεόνασμα περί τα 2 εκατομμύρια βαρέλια σε καθημερινή βάση.

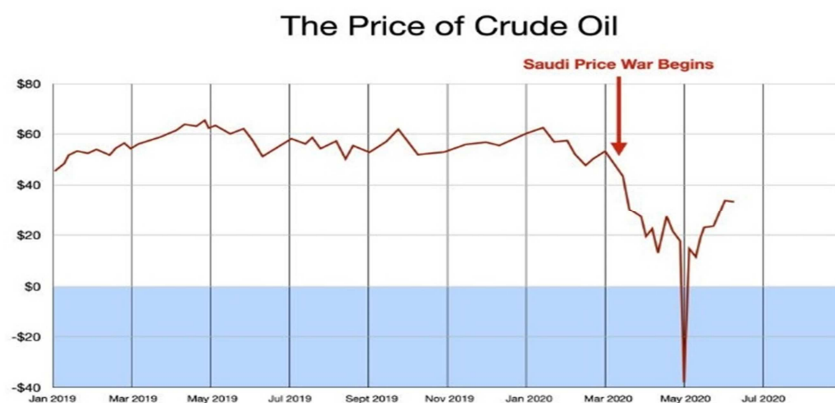
Μέσα σε όλο αυτό το κλίμα, ο τομέας του πετρελαίου στο Ιράκ, μετά από χρόνια εγκατάλειψης και παραμέλησης, άρχισε και πάλι να ορθοποδεί ενώ, το γειτονικό Ιράν άρχισε να παρουσιάζει κάμψη στην δικιά του παραγωγή λόγω των κυρώσεων που του υποβλήθηκαν από τις ΗΠΑ για το πυρηνικό του πρόγραμμα.

Μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2016 το επίπεδο των τιμών αναφοράς που έθετε ο OPEC για τις τιμές του παραγόμενου πετρελαίου από μέρους του είχαν πέσει στα 22,48 δολάρια/βαρέλι, μόλις στο 1/4 του τιθέμενου ορίου του 2014 στην αρχή του κορεσμού της αγοράς και κατά πολύ χαμηλότερα από την αρχή της οικονομικής κρίσης και ύφεσης του 2008, όπου είχε φτάσει στο ανώτατο όριο του.

Την ίδια χρονιά, ο υπερκορεσμός που είχε σημειωθεί κατά τα προηγούμενα 2 έτη, άρχισε να μετριάζεται σημαντικά καθώς μεγάλες πετρελαιοπαραγωγές χώρες, όπως η ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Κίνα, η Λιβύη και η Νιγηρία, άρχισαν σημαντικές περικοπές στην παραγωγή, κάτι το οποίο δεν προχώρησε νωρίτερα ο OPEC λόγω της άρνησης της Σαουδικής Αραβίας. Αυτό είχε ως συνέπεια, την μερική ανάκαμψη της τιμής του πετρελαίου στο επίπεδο των 40 δολαρίων/βαρέλι. Όσο για τον OPEC, κατάφερε να διατηρήσει ένα σημαντικό μερίδιο στην αγορά, πιέζοντας τις τιμές σε τέτοια επίπεδα

που θα ήταν ασφαλή και για τους παραγωγούς αλλά και για τους καταναλωτές, με τίμημα την ακύρωση πολλών σχεδιαζόμενων νέων εξορύξεων και την δημιουργία σοβαρών οικονομικών προβλημάτων σε πολλά από τα μέλη του.

Τον Σεπτέμβριο του 2016, μετά από χρόνια επίμονων προσπαθειών ώστε να διατηρηθεί ή ακόμα και να αυξηθεί η παραγωγή πετρελαίου και εν μέσω ισχυρών πολιτικών συγκρούσεων, ο OPEC τελικώς προσχώρησε στην πρώτη του περικοπή όπου ήταν περί το 1 εκατομμύριο βαρέλια σε ημερήσια βάση. Την παραπάνω απόφαση, ήρθε να συμπληρώσει και μια ακόμα, τον Νοέμβριο του 2016, όπου ο Οργανισμός συμφωνούσε και με άλλα 10 non-OPEC κράτη, συμπεριλαμβανομένου της Ρωσίας, για περαιτέρω περικοπές στην παραγωγή. Η ίδια συμφωνία δεν περιελάμβανε τις Λιβύη και Νιγηρία καθώς εκείνη την περίοδο και στις δυο χώρες επικρατούσαν πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές, ιδίως με τον Λιβυκό εμφύλιο και τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Ισλαμικής εξτρεμιστικής οργάνωσης Μπόκο Χαράμ (Boko Haram) στα βόρεια της Νιγηρίας. Η συμφωνία προχωρούσε και με έναν επιπλέον παράγοντα, κατά τον οποίο αναμενόταν αυξήσεις στην παραγωγή πετρελαίου από τις δυο παραπάνω αποκλεισμένες χώρες και τις ΗΠΑ, μετά την προηγούμενη περίοδο περικοπών που είχαν εφαρμόσει οι ίδιες. Συνεπεία των παραπάνω αποφάσεων ήταν να παρατηρηθεί εκ νέου αύξηση στις τιμές του πετρελαίου, φτάνοντας περίπου στα 50 δολάρια ΗΠΑ το βαρέλι, και ο Οργανισμός, τον Μάιο του 2017, να αποφασίσει την επέκταση των παραπάνω μέτρων μέχρι και τον Μάρτιο του 2018, εν αναμονή εμφάνισης σημάδιών κατά τα οποία, θα ξεπερνούσε η αγορά τις επιπτώσεις αυτού του υπερκορεσμού που ήδη εσυντελείτο από το 2014.

Εικόνα 2.5.4: Ανασκόπηση των τιμών του αργού πετρελαίου από την έναρξη του «πολέμου» των τιμών μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ρωσίας καθώς και της πανδημικής κρίσης του 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

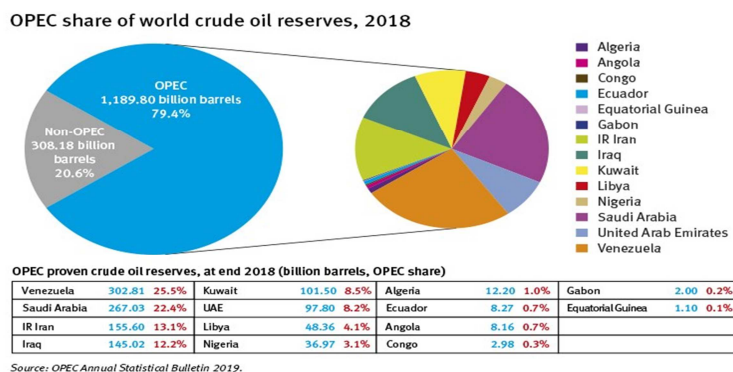
ΤΑ ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΟΡΕC ΚΑΙ ΟΡΕC+

3.1 Τα κοιτάσματα στα κράτη-μέλη του ΟΡΕC

Μιλώντας στατιστικά, η Αρχή Πληροφοριών Ενέργειας των ΗΠΑ⁹ ανέφερε χαρακτηριστικά ότι, μόνο τα κράτη του ΟΡΕC είχαν στην κατοχή τους περί το 82% (81,5%) των παγκοσμίων αποθεμάτων πετρελαίου.

Όμως, ο ΟΡΕC σε στατιστική του έρευνα το 2018, αναφέρει ότι έχει στην κατοχή του περί το 80% (79,4%) των παγκοσμίων πετρελαϊκών αποθεμάτων, ενώ το υπόλοιπο 20% (20,6%) διαμοιράζεται μεταξύ των χωρών ΟΡΕC+ και των υπολοίπων χωρών ανά την υφήλιο που έχουν αποδεδειγμένα και εξευρεμένα αποθέματα πετρελαίου συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδος.

Ειδικότερα, το ποσοστό που αναφέρει ο ΟΡΕC για το μερίδιο που κατέχει στα παγκόσμια αποθέματα πετρελαίου μεταφράζεται περίπου στα 1.200 δισεκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου (1.189,80 δις βαρέλια), το οποίο διαμοιράζεται για την κάθε χώρα μέλος στον παρακάτω πίνακα.¹⁰

Εικόνα 3.1.1: Πίνακας με τα επιβεβαιωμένα κοιτάσματα πετρελαίου των κρατών-μελών του ΟΡΕC στο τέλος του 2018.

⁹ U.S. Energy Information Administration (EIA).

¹⁰ Στην παραπάνω εσωτερική στατιστική του ΟΡΕC συμπεριλαμβάνεται και το Εκουαδόρ, το οποίο κατά την περίοδο διεξαγωγής της στατιστικής μελέτης διατηρούσε την συμμετοχή του στον Οργανισμό.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, τα μέχρι στιγμής αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου είναι μόνο αυτά του Πρίνου της Καβάλας, υπολογιζόμενα περίπου στα 40 εκατομμύρια βαρέλια σύμφωνα με την ανάδοχο εταιρεία παραγωγής Energean Oil & Gas και την ΕΔΕΥ¹¹, χωρίς όμως να υπολογίζονται τα κοιτάσματα σε Ιόνιο, Κρήτη και Ήπειρο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ανάμεσα στα ιδρυτικά μέλη του OPEC, παρουσιάζει η Βενεζουέλα καθώς είναι η χώρα με τα μεγαλύτερα κοιτάσματα πετρελαίου. Πιο συγκεκριμένα, η Βενεζουέλα κατέχει περί τα 302,8 δις βαρέλια πετρελαίου και 5,7 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στα αποδεδειγμένα κοιτάσματά της. Αυτό κάνει την χώρα ιδιαίτερα πλούσια ως προς τα κοιτάσματα πετρελαίου που διαθέτει τόσο σε ποσοτικό όσο και σε ποιοτικό επίπεδο. Στην χώρα, η κύρια εταιρεία που δραστηριοποιείται στον χώρο της πετρελαϊκής βιομηχανίας, είναι η κρατική PDVSA.

Εικόνα 3.1.2: Εγκαταστάσεις διύλισης πετρελαίου της κρατικής εταιρείας PDVSA στη Βενεζουέλα.

Το Ιράν είναι ακόμα μία χώρα του Οργανισμού με αρκετά πλούσια κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην επικράτειά του, έχοντας περίπου 156 δις βαρέλια πετρελαίου και 33,8 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στα αποδεδειγμένα αποθέματά του ενώ, θεωρείται από τις μεγαλύτερες χώρες με αποθέματα υδρογονανθράκων και με ιδιαίτερα αυξημένη παραγωγική δραστηριότητα στον τομέα αυτό.

Το θεοκρατικό καθεστώς, με βάση το ισλαμικό θρήσκευμα που τηρείται από την κυβέρνηση του Ιράν, δεν έθεσε ιδιαίτερους φραγμούς ή εμπόδια στην παραγωγή πετρε-

¹¹ Ελληνική Διαχειριστική Επιτροπή Υδρογονανθράκων.

λαίου της χώρας, καθότι επένδυσε αρκετά μεγάλα ποσά προς την στήριξη της συγκεκριμένης βιομηχανίας, ιδιαίτερα την περίοδο της διακυβέρνησης του Μοχάμαντ Χατάμι (Sayyid Mohammad Khatami).

Συγκεκριμένα, την περίοδο 1997-2005, επενδύθηκαν χρηματικά πόσα ύψους άνω των 40 δις δολαρίων για επέκταση της χωρητικότητας των εγκαταστάσεων αποθήκευσης πετρελαίου, σε αναβαθμίσεις των υπαρχουσών πετρελαϊκών εγκαταστάσεων παραγωγής και επεξεργασίας καθώς και σε νέες εγκαταστάσεις.

Την ίδια περίοδο, η χώρα επέκτεινε και ενέτεινε τις εξαγωγικές της δραστηριότητες, σε Αφρική, Ασία και Ευρώπη και παρά τις ήδη εκτεταμένες κυρώσεις των ΗΠΑ που προϋπήρχαν από την Ισλαμική Επανάσταση, τα έσοδα της μέχρι το 2011 αυξήθηκαν κατά 30% από την πετρελαϊκή βιομηχανία. Στις 14 Ιουλίου 2015, το Ιράν σύναψε συμφωνία για τα πυρηνικά¹² με διάφορες χώρες της Δύσης και με τις δύο υπερδυνάμεις ΗΠΑ και Ρωσία, σηματοδοτώντας μία νέα εποχή καθώς έτσι έβγαινε από την απομόνωση μετά από αρκετά χρόνια. Όμως, η κατάσταση αυτή δεν διήρκησε για πολύ καθώς η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ το 2017 αποσύρθηκε από την παραπάνω συμφωνία, προχωρώντας επιπλέον σε εκ νέου κυρώσεις προς το Ιράν.

Αν και έχουν περάσει 4 χρόνια από την επιβολή των νέων κυρώσεων, η χώρα εξακολουθεί να διαθέτει μία ισχυρή παραγωγή, παρότι η οικονομία της είναι αρκετά αποδυναμωμένη και το εθνικό της νόμισμα αρκετά αποτιμημένο. Ακόμη, παρά τις κυρώσεις που τις έχουν επιβληθεί, προσπαθεί να συνάψει αρκετές εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες για την εξαγωγή του πετρελαίου της.

Εικόνα 3.1.3: Χάρτης κοιτασμάτων και υποδομών επεξεργασίας και μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου του Ιράν.

¹² Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA).

Η χώρα, σε αυτήν την προσπάθεια, διαθέτει ένα στρατηγικό πλεονέκτημα καθώς η παραγωγή του πετρελαίου είναι αρκετά φθηνή, ως αποτέλεσμα των πολιτικών στήριξης που ακολουθήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια και ιδιαίτερα την περίοδο 1997-2005, κάνοντας το πετρέλαιό της ελκυστικό προς τους υποψήφιους αγοραστές και επενδυτές. Επίσης, η Τεχεράνη κατάφερε να επανεκκινήσει μερικώς τις εξαγωγές της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την στατιστική ανάλυση Oil Barrel Break-down της Wall Street Journal [30]. Στο Ιράν, η κρατική εταιρεία NIOC είναι ιδιαίτερα ενεργή στην παραγωγή και προμήθεια πετρελαίου και φυσικού αερίου, τόσο στην εγχώρια όσο και στην διεθνή αγορά.

Επόμενη χώρα είναι η Σαουδική Αραβία, μία χώρα με ηγετικό ρόλο ανάμεσα στα κράτη-μέλη του OPEC. Είναι από τις πρώτες χώρες, μετά την Βενεζουέλα και το Ιράν, που συνετέλεσαν στην ίδρυση του Οργανισμού.

Η Σαουδική Αραβία, διαθέτει και αυτή με την σειρά της εκτενή κοιτάσματα εκμεταλλεύσιμων υδρογονανθράκων. Τα αποθέματα πετρελαίου της, υπολογίζονται περίπου σε 267 δις βαρέλια και για το φυσικό αέριο σε 9,2 τρις κυβικά μέτρα. Το Βασίλειο, εφαρμόζει διάφορες καινοτομίες πάνω στη παραγωγή και διάθεση του πετρελαίου, καθώς στηρίζει έμπρακτα την πετρελαϊκή βιομηχανία με συνεχείς επενδύσεις για την δημιουργία νέων εγκαταστάσεων εξόρυξης, διύλισης, αποθήκευσης και παροχής πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Εικόνα 3.1.4: Εγκαταστάσεις διύλισης και μεταφοράς πετρελαίου της Saudi Aramco στο λιμάνι της Ρας Τανούρα της Σαουδικής Αραβίας.

Σε περιόδους εντόνων καταστάσεων, όπως η πιο πρόσφατη της υγειονομικής κρίσης του SARS/Cov-2, παρότι υπήρξαν πιέσεις για μείωση στην παραγωγή του

μαύρου χρυσού μεταξύ των μελών του Οργανισμού, η ίδια συνέχισε να προμηθεύει πετρέλαιο με σταθερό ρυθμό τις παγκόσμιες αγορές. Το κόστος παραγωγής και εκμετάλλευσης του πετρελαίου και γενικότερα των υδρογονανθράκων της χώρας θεωρείται χαμηλό λόγω της εύκολης παραγωγικής διαδικασίας καθώς τα κοιτάσματά της βρίσκονται σε μικρό βάθος από την επιφάνεια της γης.

Στην χώρα κορυφαίες εταιρείες στον κλάδο της πετρελαϊκής βιομηχανίας είναι η γνωστή Saudi Aramco, η SABIC και η SIPCHEM, με την πρώτη να είναι και η μεγαλύτερη του είδους της όχι μόνον στην χώρα αλλά παγκοσμίως.

Σε παρόμοια κατάσταση με την Σαουδική Αραβία είναι τα γειτονικά Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Κουβέιτ, τα οποία θεωρούνται σημαντικοί παραγωγοί και προμηθευτές πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Οι δύο παραπάνω χώρες διαθέτουν 99 δις βαρέλια πετρελαίου και 6 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και 104 δις βαρέλια πετρελαίου και 1,8 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για το Κουβέιτ. Η βιομηχανία του πετρελαίου αποτελεί την πλειοψηφία της παραγωγικής δραστηριότητας των δύο χωρών, με σειρά να παίρνει ο τριτογενής τομέας των υπηρεσιών.

Στις παραπάνω χώρες έντονη παρουσία στον τομέα της πετρελαϊκής βιομηχανίας, έχουν οι εταιρείες ENOC και ADNOC για τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ενώ, για το Κουβέιτ οι KPC και KOC.

Προχωρώντας στην επόμενη χώρα, το Ιράκ είναι επίσης μία από τις ιδρύτριες χώρες του Οργανισμού με σημαντική θέση σε αυτόν. Η χώρα διαθέτει και αυτή αρκετά κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, με αυτά να υπολογίζονται σε 145 δις βαρέλια πετρελαίου και 3,8 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου.

Μέχρι προσφάτως, ήταν σε εμπόλεμη κατάσταση με τις ΗΠΑ με την εισβολή στρατευμάτων τους στο Ιράκ το 2004 ενώ, με την έντονη δραστηριοποίηση της Ισλαμιστικής εξτρεμιστικής οργάνωσης ISIS σε μεγάλο κομμάτι της χώρας και της γειτονικής Συρίας, κατελήφθησαν αρκετά εργοστάσια παραγωγής και επεξεργασίας πετρελαίου στα Δυτικά και Βόρεια της χώρας.

Το πετρέλαιο του Ιράκ, σύμφωνα με την στατιστική ανάλυση Oil Barrel Breakdown της Wall Street Journal [30], αναφέρεται ως θεωρητικά φθινό ενώ, οι εταιρείες που έχουν ιδιαίτερη παρουσία στην χώρα είναι η κρατική INOC και η SOC.

Η Αλγερία και η Λιβύη, όντας παραδοσιακά δύο χώρες του Αραβικού κόσμου, είναι επίσης δύο ακόμα κράτη-μέλη του OPEC.

Η Αλγερία δεν καταγράφει ιδιαίτερα γεγονότα στην πρόσφατη ιστορία της παρά μόνο την Αραβική Άνοιξη με την οποία προκλήθηκε η πρόσφατη πολιτική κρίση, οδηγώντας μεγάλες μάζες του πληθυσμού σε έντονες διαδηλώσεις διαμαρτυρίας κατά της προεδρίας της χώρας για τα κωλύματα στις εκλογικές διαδικασίες, επηρεάζοντας την παραγωγή και τις εξαγωγές πετρελαίου της χώρας με κάποια σχετική κάμψη.

Όσο για την Αραβική Άνοιξη, επηρέασε και αρκετά ακόμα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Βορείου Αφρικής, μεταξύ άλλων και την Λιβύη, η οποία ακόμα δεν έχει ανακάμψει από αυτήν την βαθιά κρίση, ένεκα του συνεχιζόμενου εμφυλίου πολέμου και του κενού εξουσίας που παρουσιάστηκε μετά τον θάνατο του ηγέτη της χώρας Μουαμάρ Καντάφι.

Οι παραπάνω χώρες διαθέτουν 12,2 δις βαρέλια πετρελαίου και 4,5 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για την Αλγερία και 48,4 δις βαρέλια πετρελαίου και 1,5 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για την Λιβύη. Στις δύο αυτές χώρες, οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υδρογονανθράκων, είναι οι Sonatrach και Sonelgaz για την Αλγερία και οι NOC και Arabian Gulf Oil Company για την Λιβύη.

Εκτός από τις δύο προαναφερθείσες Αφρικάνικες χώρες ως κράτη-μέλη του Οργανισμού υπάρχουν ακόμα πέντε Αφρικανικές χώρες, η Νιγηρία, η Αγκόλα, η Ισημερινή Γουινέα, η Γκαμπόν και το Κονγκό.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον μεταξύ αυτών των χωρών παρουσιάζει η Νιγηρία, η οποία αποτελεί και την πολυπληθέστερη χώρα ανάμεσα στα κράτη-μέλη του OPEC. Πέραν όμως του πληθυσμού της, που αγγίζει τα 200 εκατομμύρια, η χώρα είναι αρκετά πλούσια ως προς τους φυσικούς της πόρους.

Η Νιγηρία διαθέτει αποθέματα περίπου 37 δις βαρέλια πετρελαίου και 5,5 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου, με την πλειονότητα αυτών να βρίσκονται στον βυθό του Κόλπου της Γουινέας. Τα εν λόγω κοιτάσματα βρίσκονται σε μια ευαίσθητη και αρκετά ταλαιπωρημένη περιοχή λόγω των συχνών πειρατικών επιθέσεων που διεξάγονται από παρακρατικές και άλλες μειονοτικές ομάδες, με έδρα το δέλτα του ποταμού Νίγηρα προς εμπορικά πλοία, εξέδρες πετρελαίων και πλωτά πλοία αποθήκευσης.

Οι πειρατικές επιθέσεις, που προκαλούν αρκετά προβλήματα τόσο στην ναυσιπλοΐα όσο και στην εύρυθμη μεταφορά του πετρελαίου, οφείλονται στα ακραία επίπεδα φτώχειας και εξαθλίωσης που βιώνει ο πληθυσμός της χώρας καθώς και στην αστάθεια που κατά καιρούς επικρατεί στο πολιτικό σύστημα της Νιγηρίας. Παρά ταύτα, η χώρα διαθέτει σημαντικά κονδύλια για την συνεχή ανάπτυξη της πετρελαϊκής βιομη-

χανίας της προσελκύνοντας συνεχώς νέες εταιρείες-επενδυτές όπως με πιο πρόσφατη αυτήν της Shell, παρόλο που η εταιρεία δηλώνει πως θα καθυστερήσει για ένα χρονικό διάστημα τις επενδύσεις της στην εξόρυξη πετρελαίου στα off-shore κοιτάσματα της χώρας. Η Νιγηρία, δραστηριοποιείται στον χώρο της παραγωγής και διάθεσης του πετρελαίου τόσο με τις εγχώριες εταιρείες NNPC και Nigerian Agip Oil Company όσο και με τις Exxon Mobil, Chevron και Petronas.

Η Αγκόλα είναι ακόμα μία χώρα μεταξύ των Αφρικανικών χωρών του Οργανισμού, η οποία και αυτή διαθέτει αξιοσημείωτα κοιτάσματα υδρογονανθράκων, αριθμώντας περίπου 8,3 δις βαρέλια πετρελαίου και 308 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου. Η χώρα προσπαθεί ακόμη να ανακάμψει από τις συνέπειες του 27ετή εμφυλίου πολέμου που ξέσπασε μετά την ανεξαρτησία της από την Πορτογαλία, της οποίας ήταν αποικία μέχρι το 1975. Κατά την διάρκεια της μακρόχρονης θητείας του πρώτου και πρώην προέδρου της χώρας, Χοσέ Εδουάρδο Ντος Σάντος (Jose Eduardo Dos Santos), ξέσπασαν μεγάλα οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα με ξέπλυμα μαύρου χρήματος από μία μακρά λίστα κρατικών και ιδιωτικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της πετρελαϊκής βιομηχανίας της χώρας που ήτανε υπό τον έλεγχο του ίδιου και της οικογενείας του μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2017. Στην χώρα, η Sonangol, είναι και η κραταιά εταιρεία πάνω στον χώρο της παραγωγής και εξαγωγής προϊόντων υδρογονανθράκων.

Στην συνέχεια ακολουθούν τρεις ακόμα χώρες της Αφρικανικής ηπείρου, η Γκαμπόν, η Ισημερινή Γουινέα και το Κονγκό, που ασχολούνται παραδοσιακά με την παραγωγή πετρελαίου και εντάσσονται στους κόλπους του OPEC.

Κοινό τους γνώρισμα είναι ότι, το μεγαλύτερο μέρος των κοιτασμάτων τους βρίσκεται στον κόλπο της Γουινέας, αντιμετωπίζοντας σημαντικά προβλήματα λόγω των πειρατικών επιθέσεων που δέχονται οι εγκαταστάσεις τους. Όσο για τα αποθέματα στα ήδη ανακαλυφθέντα κοιτάσματα, η Γκαμπόν διαθέτει 2 δις βαρέλια πετρελαίου και 28,2 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου, η Ισημερινή Γουινέα διαθέτει 1,1 δις βαρέλια πετρελαίου και 36,8 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου ενώ, το Κονγκό, 1,6 δις βαρέλια πετρελαίου και 90,6 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου.

Ακόμη, οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον χώρο της παραγωγής και διάθεσης του πετρελαίου για την Γκαμπόν είναι η Gabonoil και η Perenco Gabon, για την Ισημερινή Γουινέα η κρατική GEPetrol και για το Κονγκό η Perenco Congo.

Τα παραπάνω στοιχεία για τις χώρες του OPEC βασίζονται στα πιο πρόσφατα δεδομένα καταμέτρησης των αποθεμάτων υδρογονανθράκων ανά την υφήλιο για το έτος 2020 από την Αρχή Πληροφοριών Ενέργειας των ΗΠΑ, όπως επίσης, και στην τελευταία καταγεγραμμένη στατιστική μελέτη για τα συνολικά αποθέματα των κρατών-μελών του OPEC από τον ίδιο τον Οργανισμό για το έτος 2018 [12] [22].

3.2 Τα κοιτάσματα στα κράτη-μέλη του OPEC+

Μαζί με τον κύριο κορμό των κρατών-μελών του OPEC ακολουθούν και άλλες δέκα χώρες επίσης ασχολούμενες με την παραγωγή και διάθεση του πετρελαίου τους στις διεθνείς αγορές. Αυτές είναι η Ρωσία, το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, το Σουδάν, το Νότιο Σουδάν, το Μεξικό, το Μπαχρέιν, το Μπρουνέι, το Ομάν και η Μαλαισία, απαρτίζοντας την Ομάδα της Βιέννης (Vienna Group). Άλλες χώρες οι οποίες ήταν παρατηρητές του κυρίου κορμού του OPEC και μπορούν να θεωρηθούν επίσης είναι η Αίγυπτος και η Νορβηγία, που στο παρελθόν παρακολούθησαν συνέδρια και συσκέψεις του OPEC.

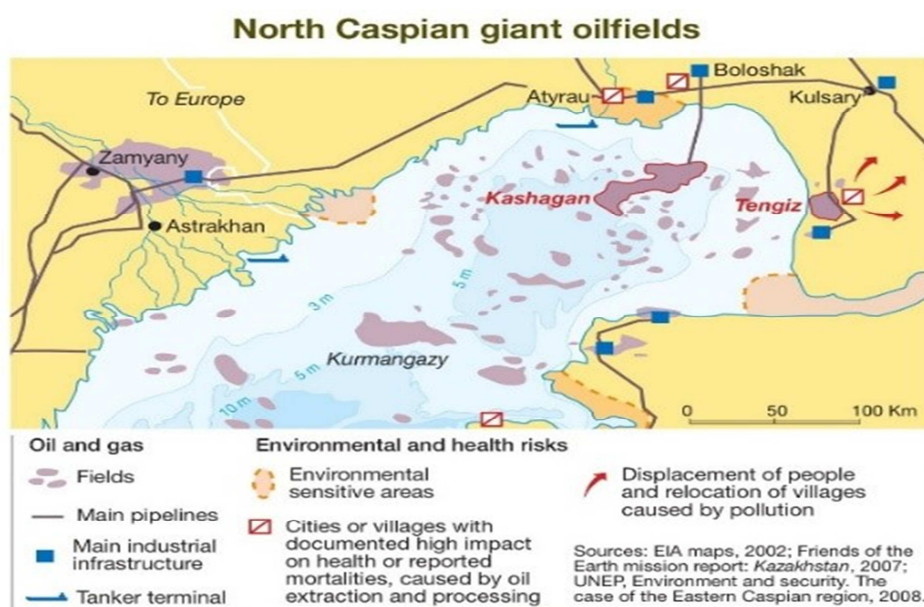

Εικόνα 3.2.1: Πλατφόρμα εξόρυξης της Ρωσικής εταιρείας Gazprom στον Αρκτικό Κύκλο.

Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει η Ρωσική παραγωγή πετρελαίου, η οποία, σύμφωνα με στοιχεία της Wall Street Journal [30], θεωρείται η φθηνότερη της αγοράς καθώς επενεργούν οι παράγοντες την πληθώρα των διαθέσιμων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ρωσική επικράτεια με περίπου 80 δις βαρέλια ενώ, σύμφωνα με το Υπουργείο Φυσικών Πόρων της χώρας, 85 δις βαρέλια.

Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου της χώρας, που θεωρούνται τα μεγαλύτερα παγκοσμίως, ανέρχονται σε 47,8 τρις κυβικά μέτρα στα ήδη αποδεδειγμένα αποθέματα με εξαιρετικά εύκολη την παραγωγή του, κάνοντάς το ιδιαίτερα ανταγωνιστικό ως προς την ζήτησή του από την αγορά. Τέλος, οι Gazprom, Lukoil και Rosneft θεωρούνται από τις πιο αναγνωρισμένες Ρωσικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον χώρο της παραγωγής και διάθεσης υδρογονανθράκων.

Άλλες χώρες που ξεχωρίζουν στην παραγωγή και την διάθεση πετρελαίου και γενικότερα υδρογονανθράκων είναι το Καζακστάν και το Αζερμπαϊτζάν, οι οποίες θεωρούνται ως χώρες θαύματα στην οικονομική ανάκαμψη στην μετά-Σοβιετική περίοδο.

Εικόνα 3.2.2: Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων του Καζακστάν στην Βόρεια Κασπία Θάλασσα. Διακρίνονται τα δύο μεγαλύτερα κοιτάσματα, το Τενγκίζ και το Κασάνγκαν.

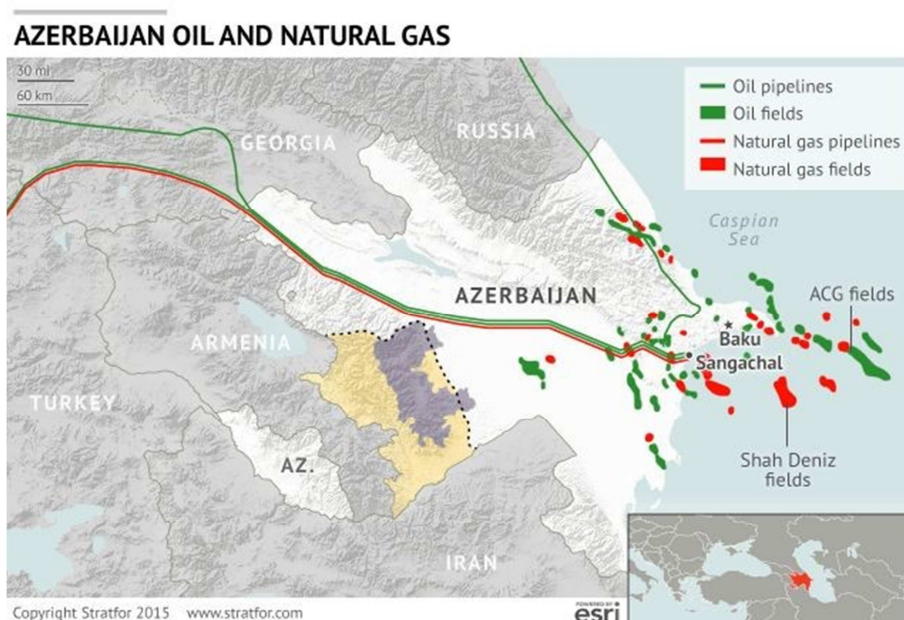
Ειδικότερα, το Καζακστάν είναι το μοναδικό πρώην Σοβιετικό κράτος όπου μέχρι την νέα χιλιετία είχε ήδη εκπληρώσει πλήρως τις οικονομικές του εκκρεμότητες προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο¹³.

Τα δύο παραπάνω κράτη διαθέτουν αρκετά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα πετρελαίου και υδρογονανθράκων, περίπου 30 δις βαρέλια πετρελαίου και 2,4 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για το Καζακστάν ενώ, περίπου 7 δις βαρέλια πετρελαίου και 991 δις

¹³ International Monetary Fund (IMF).

κυβικά μέτρα φυσικού αερίου για το Αζερμπαϊτζάν. Αυτά τοποθετούνται τόσο στον υποθαλάσσιο χώρο της Κασπίας Θάλασσας, όσο και στα ηπειρωτικά εδάφη των δύο χωρών δηλαδή, στις στέπες του Δυτικού Καζακστάν (ευρύτερη περιοχή Μπαϊκονούρ και Αράλης) και τα νότια του Αζερμπαϊτζάν (περιοχές του Σιρβάν και Λανκαράν).

Κορυφαίες εταιρείες για τις παραπάνω χώρες είναι οι SOCAR και SOFAZ, όπως επίσης και οι KazMunayGaz (KMG), PetroKazakhstan και Tengizchevroil, με την SOCAR να ξεχωρίζει καθώς διαθέτει ένα μεγάλο ενεργητικό σε επενδύσεις πάνω στην συγκεκριμένη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένου και του γνωστού αγωγού TAP (Trans Adriatic Pipeline) που ξεκινάει από το Αζέρικο κοίτασμα φυσικού αερίου Shah Deniz, στην Κασπία Θάλασσα, και διασχίζει μεταξύ άλλων και την Ελληνική επικράτεια.

Εικόνα 3.2.3: Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και των υποδομών μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου του Αζερμπαϊτζάν.

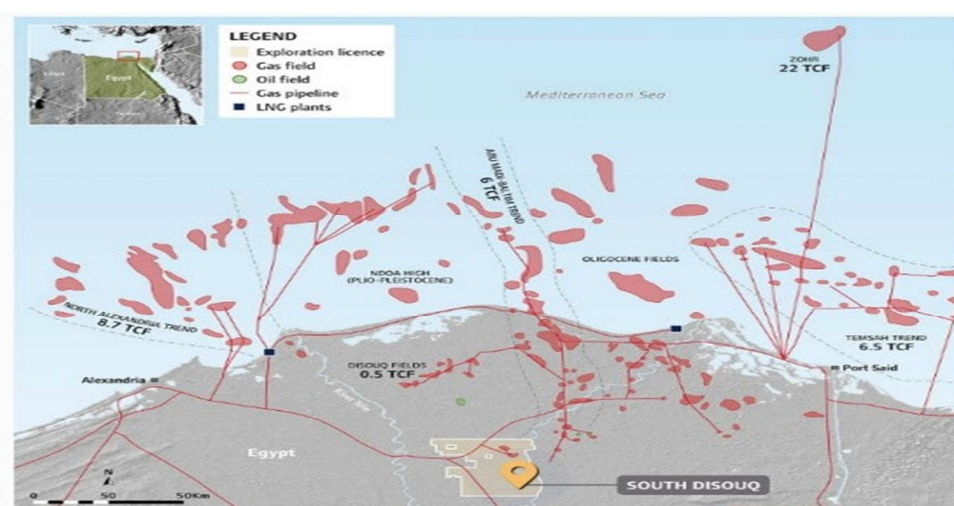
Η Μαλαισία, με την κορυφαία εταιρεία PETRONAS, είναι ακόμα μία χώρα που τα τελευταία χρόνια πρωτοστατεί στην παραγωγή και διάθεση πετρελαίου και υδρογονανθράκων, στηρίζοντας εντατικά την πετρελαϊκή βιομηχανία και διαθέτοντας εκτενή κοιτάσματα πετρελαίου στην Νότια Σινική Θάλασσα ενώ, το Μπρουνέι, το μικρό αυτό Ισλαμικό Βασίλειο βασίζεται επίσης σε μεγάλο βαθμό στη συγκεκριμένη βιομηχανία.

Ακόμη, το Ομάν και το Μπαχρέιν, όπως και οι υπόλοιπες χώρες της Αραβικής Χερσονήσου, παραδοσιακά ενασχολούνται με την παραγωγή πετρελαίου και υδρογο-

νανθράκων, διαθέτοντας αντιστοίχως περίπου 5,5 δις και 125 εκ. βαρέλια πετρελαίου και 651 δις και 92 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στα αποδεδειγμένα αποθέματα τους. Οι κρατικές εταιρείες πετρελαίου SAOC και OQ του Ομάν παρουσιάζουν μία έντονη δραστηριότητα πάνω στην συγκεκριμένη βιομηχανία, με μεγάλες επενδύσεις σε δεκαπέντε χώρες του εξωτερικού ενώ, για το Μπαχρέιν έχουμε την κρατική εταιρεία BARCO.

Η Αίγυπτος, το Σουδάν, αλλά και το νεότερο Νότιο Σουδάν, που απέκτησε την ανεξαρτησία του μόλις το 2011, έχουν αντιστοίχως 4,5 δις, 5 δις και 1,5 δις βαρέλια πετρελαίου και 2,2 τρις, 85 δις και 63 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στα αποδεδειγμένα τους αποθέματα. Το Νότιο Σουδάν αναφέρει ότι ίσως τα παραπάνω αποθέματά του, να αντιστοιχούν μόλις στο 30% των συνολικών αποθεμάτων που ενδεχομένως να διαθέτει η νεαρή αυτή χώρα.

Η Αίγυπτος, τα τελευταία χρόνια και ιδιαιτέρως μετά την Αραβική Άνοιξη του 2011, παρουσιάζει μια έντονη δραστηριότητα πάνω στην ανάπτυξη της πετρελαϊκής βιομηχανίας της. Πιο συγκεκριμένα, στα τέλη του 2020, ανακοινώθηκε από την κυβέρνηση η στήριξη της βιομηχανίας πετρελαίου που μεταφράζεται σε κατασκευή νέων σύγχρονων εγκαταστάσεων διύλισης και επεξεργασίας πετρελαίου καθώς και σε εκτενείς συνεργασίες πάνω στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της. Η κρατική εταιρεία Tharwa Petroleum Company μαζί με αρκετές κοινοπραξίες, όπως της BP, Total, Shell και Kuwaiti KUFPEC, δραστηριοποιείται ιδιαιτέρως σε κοιτάσματα που διαθέτει η χώρα στην Μεσόγειο Θάλασσα.

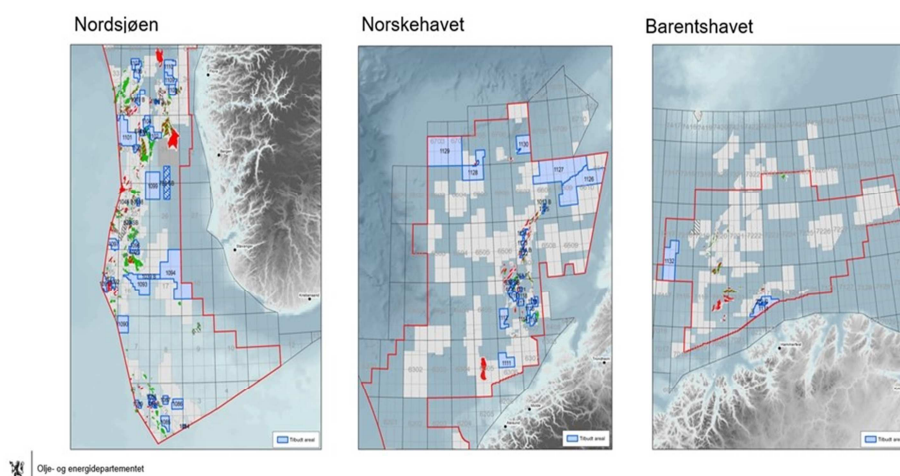

Εικόνα 3.2.4: Χάρτης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Αιγύπτου πλησίον του Δέλτα του Νείλου.

Το Μεξικό είναι μία πετρελαιοπαραγωγός χώρα με ιστορία πάνω στον τομέα αυτό περίπου 140 χρόνια, όταν ξεκινούσαν οι πρόδρομες ομιλίες για την εκμετάλλευση του μαύρου χρυσού που διαθέτει η χώρα.

Με την πάροδο των χρόνων, το Μεξικό θεωρείται μια εξίσου σημαντική παραγωγός χώρα με πολλά κοιτάσματα πετρελαίου στην περιοχή ευθύνης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης του στον κόλπο του Μεξικού, τα οποία θεωρούνται αρκετά προσοδοφόρα. Η χώρα στο σύνολο της κατέχει περίπου 7,5 δις βαρέλια πετρελαίου και περίπου 280 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στα μέχρι σήμερα αποδεδειγμένα κοιτάσματα, με την Μεξικάνικη εταιρεία πετρελαίου, την PEMEX, να είναι κυρίαρχη στον χώρο της πετρελαϊκής βιομηχανίας της χώρας.

Τέλος, η Νορβηγία, αποτελεί μια Ευρωπαϊκή χώρα που ενασχολείται παραδοσιακά με την παραγωγή, επεξεργασία και διάθεση του μαύρου χρυσού στις αγορές. Η πλειοψηφία των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της χώρας κείτονται κάτω από τον βυθό της Βόρειας Θάλασσας, διαμοιραζόμενα μεταξύ αυτής, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η περιοχή εμφανίζει πληθώρα πηγαδιών εξορύξεως, δεξαμενοπλοίων και FSRU, βοηθητικών πλοίων για την εύρυθμη λειτουργία όλων των εγκαταστάσεων με την παροχή πρώτων υλών, όπως και μεγάλων αγωγών που μεταφέρουν υποθαλάσσια την πλειοψηφία των εξορυγμένων πόρων στις παραπάνω τρεις χώρες. Αναφορικά με την Νορβηγία, κατέχει περίπου 6,6 δις βαρέλια πετρελαίου και περίπου 1,8 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου. Τα περισσότερα κοιτάσματα πετρελαίου της Νορβηγίας δεν έχουν υποστεί την αναμενόμενη σκληρή εκμετάλλευση που δέχονται άλλα κοιτάσματα υδρογονανθράκων σε άλλες χώρες, όπως αυτά του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ολλανδίας που γειτνιάζουν με τα Νορβηγικά.

Εικόνα 3.2.5: Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της Νορβηγίας στην Βόρεια Θάλασσα.

Τα Νορβηγικά κοιτάσματα πετρελαίου τα οποία απέμειναν ανεκμετάλλευτα, θεωρούνται δυσπρόσιτα λόγω της απόστασής τους από την ενδοχώρα, του βάθους της θάλασσας και της ποιότητας του βυθού ενώ, σε συνδυασμό με τον υπάρχοντα εξοπλισμό χαρακτηρίζονται ως δύσκολα εκμεταλλεύσιμα. Αυτό απαιτεί, σύμφωνα με στοιχεία της Wall Street Journal για το οικονομικό έτος 2016 [30], από την Νορβηγική κυβέρνηση και το Υπουργείο Φυσικών Πόρων της χώρας να γίνουν νέες επενδύσεις πάνω στην βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Κορυφαίες Νορβηγικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται πάνω στον τομέα της παραγωγής και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι οι Aker ASA, Aker BP, Equinor και Norsk Hydro.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα παραπάνω στοιχεία για τις χώρες του OPEC+ βασίζονται στα πιο πρόσφατα δεδομένα καταμέτρησης των αποθεμάτων υδρογονανθράκων ανά την υφήλιο για το έτος 2020 από την Αρχή Πληροφοριών Ενέργειας των ΗΠΑ [12].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΟΡΕC

4.1 Οι πολιτικές του ΟΡΕC

Από την ημέρα ίδρυσης του Οργανισμού Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών μέχρι την εισαγωγή του όρου ΟΡΕC+ το 2017 και μέχρι σήμερα, ο Οργανισμός λειτουργεί με ένα ευρύ φάσμα πολιτικών για την βελτιστοποίηση της παραγωγής, επεξεργασίας και διάθεσης υδρογονανθράκων και παραγώγων τους.

Στόχοι του είναι η επίτευξη του μέγιστου δυνατού κέρδους για τα συμμετέχοντα σε αυτόν κράτη, καθώς και η στήριξη και ανάπτυξη των κρατικών και ιδιωτικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στους τομείς της παραγωγής, επεξεργασίας και διάθεσης πετρελαίου των κρατών-μελών του.

Ακόμα, από μέρος του Οργανισμού, υπάρχουν διαρκή και γενναία χρηματοδοτούμενα προγράμματα μελετών πάνω στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, με σκοπό την συνεχή βελτίωση του τελικού προωθούμενου προϊόντος στις παγκόσμιες αγορές.

4.1.1 Η διαμόρφωση των τιμών

Ο ΟΡΕC, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, λειτουργεί πάνω σε μία θεμελιώδη πολιτική. Αυτή η πολιτική θέλει τον ΟΡΕC να διατηρεί σε ικανοποιητικά επίπεδα τις τιμές του πετρελαίου Brent, τέτοια ώστε οι οικονομίες που απαρτίζουν τον Οργανισμό να έχουν με την σειρά τους διασφαλισμένα, σταθερά και ικανοποιητικά έσοδα από το πετρέλαιο και, εν τέλει, τα έσοδα αυτά να διατίθενται στις εγχώριες αγορές των κρατών-μελών του σε διάφορες μορφές (μισθοί και συντάξεις, επενδύσεις παντός τύπου, κ.λπ.).

Οι τιμές του πετρελαίου, ως γνωστόν, καθορίζονται μέσω της βασικής οικονομικής αρχής που αφορά την προσφορά και την ζήτηση ενός αγαθού. Με άλλα λόγια, ο Οργανισμός βασιζόμενος πάνω στην εν λόγω αρχή, σε συνδυασμό με την κατοχή της πλειοψηφίας των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων παγκοσμίως (~80%) και την διαρκή προσαρμογή των επιπέδων παραγωγής του πετρελαίου, διαμορφώνει τις τιμές του δικού του πετρελαίου [23].

4.1.2 Ο καθορισμός των ποσοστώσεων

Μία ακόμα πολιτική, η οποία τηρείται πιστά από τον Οργανισμό, είναι ο θεσμός των ποσοστώσεων. Η συγκεκριμένη πολιτική αναφέρεται στο ποσοστό που ορίζεται να έχει το κάθε κράτος-μέλος στην παραγωγή πετρελαίου.

Αυτή η ποσόστωση προκύπτει με βάση τα αποθέματα πετρελαίου που διαθέτει, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των κοιτασμάτων των υδρογονανθράκων του, την παραγωγική ικανότητα και την αποθηκευτική δυνατότητά του, τις υποδομές που διαθέτει η κάθε χώρα καθώς και το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της.

Έτσι, η κάθε χώρα, με βάση τα παραπάνω κριτήρια, έχει ένα ικανοποιητικό ποσοστό παραγωγής πετρελαίου, αναφορικά με την συνολική παραγωγή του OPEC, το οποίο διαθέτει στην αγορά, αποκομίζοντας τα απαραίτητα και ζωτικής σημασίας κέρδη στη βάση της δίκαιης ανακατανομής.

Επιπλέον, οι ποσοστώσεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεισφέρουν στην δραστική μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που αφήνει η πετρελαϊκή βιομηχανία, με την απαραίτητη όμως συνεργασία και των υπολοίπων non-OPEC κρατών [23].

4.1.3 Η κοινή στάση απέναντι στην βιομηχανία πετρελαίου

Μια ακόμα αρχή, την οποία θεωρεί ο OPEC ως σημαντική πολιτική του, είναι η ενοποίηση όλων των αποφάσεων και μέτρων που έχουν παρθεί κατά καιρούς σε εθνικό επίπεδο, ξεχωριστά από τα κράτη-μέλη του, και σχετίζονται με την παραγωγή και διάθεση του πετρελαίου κάτω από μία κοινή «ομπρέλα», η οποία θα αποτελεί μία ενιαία κοινή πολιτική για όλες τις χώρες του Οργανισμού.

Η παραπάνω προσπάθεια ενοποίησης αποσκοπεί στην διασφάλιση των συμφερόντων όλων των εμπλεκόμενων προς τον Οργανισμό μερών, είτε αυτή γίνεται σε ατομικό επίπεδο κράτους-μέλους, είτε σε συλλογικό βαθμό [23].

4.1.4 Η διαφάνεια των αποφάσεων

Τέλος, μία ακόμα σημαντική πολιτική που φέρει ο OPEC είναι αυτός της διαφάνειας των αποφάσεων. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση που σε κάποια από τις συνεδριάσεις του Οργανισμού ληφθεί απόφαση επιβολής κυρώσεων, αμέσων ή εμμέ-

σων, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εταιρείες και γενικότερα φορείς που ασχολούνται με την παραγωγή, επεξεργασία και διάθεση υδρογονανθράκων που ανήκουν σε κάποιο εκ των κρατών-μελών του, από κάποιο άλλο νομικό ή φυσικό πρόσωπο, ή ενδεχομένως εταιρεία, τότε, σε καμία περίπτωση, το κράτος-μέλος του Οργανισμού που αντιμετωπίζει την απειλή κυρώσεων εις βάρος του δεν μπορεί να αποδέχεται, από οπουδήποτε και αν προέρχεται, κάποια ενδεχομένως ευνοϊκή προσφορά. Ως ευνοϊκή προσφορά μπορεί να θεωρηθεί, για παράδειγμα, τόσο η αύξηση των εξαγωγών πετρελαίου, όσο και η βελτίωση των τιμών του πετρελαίου από μέρους του ενδιαφερομένου που δέχεται την προσφορά.

Επίσης, αυτός που λαμβάνει την προσφορά δεν μπορεί να έχει μία λιγότερο αυστηρή αντιμετώπιση του εξεταζομένου ζητήματος, με σκοπό μία ευνοϊκότερη μεταχείριση ή και ενδεχομένως υποβάθμιση του εκάστοτε θέματος, ώστε να μην επιβληθούν οι προβλεπόμενες κυρώσεις.

Με την εν λόγω πολιτική, αφ' ενός μεν διασφαλίζεται η διαφάνεια των σχέσεων μεταξύ των χωρών του Οργανισμού, αφ' ετέρου δε αποτρέπονται φαινόμενα δωροδοκίας και διαφθοράς, δημιουργώντας έτσι ένα αίσθημα εμπιστοσύνης στον τρόπο απονομής δικαιοσύνης για οποιαδήποτε υπόθεση που αφορά τα κράτη-μέλη του [23].

4.2 Το μέλλον του OPEC

Από την ημέρα της ίδρυσής του, ο βασικός στόχος του OPEC στην παγκόσμια ενεργειακή σκακιέρα είναι η επικράτηση του παραγόμενου πετρελαίου από τα κράτη-μέλη του στις παγκόσμιες αγορές. Παράλληλα, όλα τα κράτη-μέλη του, μέσα από τις ενέργειες του Οργανισμού, απολαμβάνουν την διαρκή ενίσχυση των εθνικών τους οικονομιών. Τα σχέδια του Οργανισμού για το μέλλον είναι η συνέχιση των τωρινών δραστηριοτήτων του συνδυάζοντας ταυτόχρονα μια πιο ήπια περιβαλλοντική πολιτική πάνω σε όλο το φάσμα των υδρογονανθράκων, από την παραγωγή και την επεξεργασία μέχρι την διάθεσή τους στην αγορά, με σκοπό την δραστική μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που επιφέρουν οι δραστηριότητες των χωρών του.

Αναφορικά με τις επενδύσεις των κρατών-μελών του OPEC πάνω στην βιομηχανία υδρογονανθράκων, συνοδευόμενες από την «σφραγίδα» του Οργανισμού, μέχρι και πριν την πρόσφατη σοβαρή πανδημία, αυτές, για την τετραετία 2016-2019, κυμαίνονταν ετησίως από 35 έως 40 δις δολάρια.

Το 2020, παρά την πανδημία, ο ΟΡΕC και τα κράτη-μέλη του προχώρησαν κανονικά σε νέες επενδύσεις, αξίας περίπου 37 δις δολαρίων, ενώ για τα προσεχή έτη οι επενδύσεις υπολογίζονται να μειωθούν δραστικά, δεδομένου της συνέχισης της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης.

Ενδεικτικά, για το έτος 2021, οι επενδύσεις του Οργανισμού και των κρατών μελών, εκτιμάται ότι δεν θα ξεπεράσουν τα 15 δις δολάρια, με την ανάκαμψη του Οργανισμού να αναμένεται αργότερα, μέσα στο 2021 ή από το 2022, σύμφωνα με το πρακτορείο ειδήσεων Reuters [26]. Τρίτες πηγές, τοποθετούνε την ανάκαμψη του Οργανισμού ακόμα αργότερα, για το έτος 2023.

Όσον αφορά την είσοδο ή την έξοδο κρατών από τον Οργανισμό, το Κατάρ, το οποίο αποχώρισε από αυτόν το 2019 λόγω της διπλωματικής κρίσης που ξέσπασε με την Σαουδική Αραβία και άλλα έτερα κράτη, δείχνει ότι προχωράει σε μια νέα προσέγγιση προς αυτά τα κράτη με σκοπό την επίλυση των μεταξύ τους προβλημάτων.

Η αρχή έγινε με τη Σαουδική Αραβία, η οποία ήδη από τις αρχές του 2021 ξεκίνησε ξανά συνομιλίες με το Κατάρ, με πρώτη κίνηση την επανέναρξη των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών από τις 14 Φεβρουαρίου 2021, πάντα σεβόμενη τα μέτρα τα οποία ισχύουν την συγκεκριμένη περίοδο για την πρόληψη της διασποράς του νέου κορωνοϊού [31].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά το γεγονός ότι οι ΑΠΕ, όπως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια, ενισχύουν ολοένα και περισσότερο την παρουσία τους στις καθημερινές μας δραστηριότητες, παρατηρείται διεθνώς μία σταθερή αύξηση στην ζήτηση τόσο του πετρελαίου, όσο και γενικότερα των υδρογονανθράκων καθώς και των παραγώγων τους. Αυτός ο ρυθμός ζήτησης, σύμφωνα με το πρακτορείο Reuters [27], θα συνεχίσει την αυξητική του πορεία και στο εγγύς μέλλον, πιθανότατα έως το τέλος της τρέχουσας δεκαετίας.

Μετά το 2030, ο Οργανισμός προβλέπει μία επιβράδυνση της αυξητικής τάσης στη ζήτηση του πετρελαίου, ένεκα της επικείμενης ανάπτυξης της τεχνολογίας σε ικανό επίπεδο ώστε να στηρίζει τις ΑΠΕ με αποτέλεσμα την σταδιακή απεξάρτηση της παγκόσμιας κοινότητας απ' αυτό.

Επίσης, μέσα στην επόμενη δεκαετία, αναμένεται περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης και την εισαγωγή της Ευρωπαϊκής οδηγίας που θα προβλέπει ακόμα αυστηρότερα κριτήρια για τις εκπομπές ρύπων των κινητήρων εσωτερικής καύσης των αυτοκινήτων (κλάση Euro 7). Οι παραπάνω εξελίξεις, μόνο ανεπηρέαστο δεν αφήνουν τον ΟΡΕC, αναμένοντας να δούμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την μελλοντική εξέλιξη του Οργανισμού μέσα από τις ραγδαίες αλλαγές που συντελούνται.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1.1	Τα λογότυπα των παλαιών Επτά Αδελφών εταιρειών πετρελαίου.	1
Εικόνα 1.2.1	Η αντιπροσωπεία του Ιράκ στην ιδρυτική συνάντηση στη Βαγδάτη στις 14 Σεπτεμβρίου 1960.	2
Εικόνα 1.3.1	Η έδρα του OPEC στην Βιέννη.	4
Εικόνα 2.1.1	Πρατήριο καυσίμων στις ΗΠΑ το 1974 κατά την περίοδο της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης.	9
Εικόνα 2.1.2	Συγκεντρωμένο πλήθος στον πύργο Αζαντί της Τεχεράνης, κατά την Ισλαμική Επανάσταση του Ιράν το 1979.	10
Εικόνα 2.2.1	Στιγμιότυπο από τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ το 1981.	11
Εικόνα 2.2.2	Διάγραμμα των τιμών του πετρελαίου κατά την περίοδο του υπερκορεσμού της αγοράς το 1986.	13
Εικόνα 2.3.1	Ο Σαντάμ Χουσεΐν σε ομιλία του σε συγκεντρωμένο πλήθος στην Βαγδάτη.	14
Εικόνα 2.3.2	Διάγραμμα που δείχνει την κατάρρευση των νομισματικών ισοτιμιών των χωρών του ASEAN, σε σύγκριση με το δολάριο ΗΠΑ, κατά τη διάρκεια της κρίσης του οργανισμού την περίοδο 1997-98.	16
Εικόνα 2.4.1	Η αποκαθήλωση του αγάλματος του Σαντάμ Χουσεΐν κατά την διάρκεια της εισβολής των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003.	17
Εικόνα 2.4.2	Χάρτης των τιμών αργού πετρελαίου την περίοδο 2004-2016. Η γκρι περιοχή απεικονίζει την επίπτωση της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008 στις τιμές του πετρελαίου.	19
Εικόνα 2.5.1	Διαδηλώσεις στην Αίγυπτο κατά την περίοδο της Αραβικής Άνοιξης το 2011.	21
Εικόνα 2.5.2	Διαδηλώσεις την Λιβύη κατά την Αραβική Άνοιξη, τις οποίες ακολούθησαν οι εμφύλιες συρράξεις στη χώρα το 2011.	22
Εικόνα 2.5.3	Διαδηλώσεις στο Καράκας για την πολιτική και οικονομική κρίση στη Βενεζουέλα.	24
Εικόνα 2.5.4	Ανασκόπηση των τιμών του αργού πετρελαίου από την έναρξη του «πολέμου» των τιμών μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ρωσίας καθώς και της πανδημικής κρίσης του 2020.	26
Εικόνα 3.1.1	Πίνακας με τα επιβεβαιωμένα κοιτάσματα πετρελαίου των κρατών-μελών του OPEC στο τέλος του 2018.	27
Εικόνα 3.1.2	Εγκαταστάσεις διύλισης πετρελαίου της κρατικής εταιρείας PDVSA στην Βενεζουέλα.	28

Εικόνα 3.1.3	Χάρτης κοιτασμάτων και υποδομών επεξεργασίας και μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Ιράν.	29
Εικόνα 3.1.4	Εγκαταστάσεις διύλισης και μεταφοράς πετρελαίου της Saudi Aramco στο λιμάνι της Ρας Τανούρα της Σαουδικής Αραβίας.	30
Εικόνα 3.2.1	Πλατφόρμα εξόρυξης της Ρωσικής εταιρείας Gazprom στον Αρκτικό Κύκλο.	34
Εικόνα 3.2.2	Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων του Καζακστάν στην Βόρεια Κασπία Θάλασσα. Διακρίνονται τα δύο μεγαλύτερα κοιτάσματα, το Τενγκίζ και το Κασάνγκαν.	35
Εικόνα 3.2.3	Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και των υποδομών μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου του Αζερμπαϊτζάν.	36
Εικόνα 3.2.4	Χάρτης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Αιγύπτου πλησίον του δέλτα του Νείλου.	37
Εικόνα 3.2.5	Χάρτης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της Νορβηγίας στη Βόρεια Θάλασσα.	38

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- [1] Al Jazeera, Qatar to withdraw from OPEC in January 2019. (03/12/2018)
<https://www.aljazeera.com/economy/2018/12/3/qatar-to-withdraw-from-opec-in-january-2019>
- [2] BBC News, *US backs OPEC deal with cuts to boost oil price*. (12/04/2020).
<https://www.bbc.co.uk/news/business-52226236>
- [3] BBC News, Oil price ‘may hit \$200 a barrel’. (07/05/2008)
<https://www.bbc.co.uk/2/hi/business/7387203.stm>
- [4] BBC News | Americas – Matt Frei, Washington diary: Oil addiction. (03/07/2008)
<https://www.bbc.co.uk/2/hi/americas/7486705.stm>
- [5] Bloomberg – Liam Denning, How OPEC won the Battle and Lost the War. (01/06/2016)
<https://www.bloomberg.com/gadfly/interactives/2016-how-opec-won-the-battle-and-lost-the-war/>
- [6] Bloomberg – Peter Waldman, Saudi Arabia’s Plan to Extend the Age of Oil. (13/04/2015)
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-04-12/saudi-arabia-s-plan-to-extend-the-age-of-oil>
- [7] Bloomberg – Grant Smith, Opec Won’t Cut Production to Stop Oil’s Slump. (04/12/2015)
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-12-04/opec-maintains-crude-production-as-group-defers-output-target-ihryzilb>
- [8] Bloomberg – Brian Wingfield, Samuel Dodge, Demetrios Pogkas, Cedric Sam, New Decade, New OPEC Oil Curbs. Same Mixed Results. Where OPEC+ Oil Production Stands Now. (25/02/2020)
<https://www.bloomberg.com/graphics/opec-production-targets/>
- [9] BNN Bloomberg – Stephan Kueffner, Peter Millard, Ecuador to leave OPEC in January amid efforts to boost income. (01/10/2019)
<https://www.bnnbloomberg.ca/ecuador-to-leave-opec-in-january-amid-efforts->

- to-boost-income-1.1324853
- [10] History.com – History Editors, Energy Crisis (1970s). (30/08/2010)
<https://www.history.com/topics/1970s/energy-crisis>
- [11] Financial Times – Carola Hoyos, *The new seven sisters: Oil & Gas giants dwarf Western rivals*. (12/03/2007)
<https://www.ft.com/content/471ae1b8-d001-11db-94cb-000b5df10621>
- [12] IEA, *Natural Gas Information, Detailed and comprehensive annual data on natural gas supply, demand and trade*. (07/2020).
<https://www.iea.org/reports/natural-gas-information-overview>
- [13] New York Times – Jad Mouawad, Oil Prices Pass Record Set in ‘80s, but Then Recede. (03/03/2008)
<https://nytimes.com/2008/03/03/business/worldbusiness/03cnd-oil.html>
- [14] New York Times – Youssef M. Ibrahim, Iraq Threaten Emirates And Kuwait on Oil Glut. (18/07/1990)
<https://www.nytimes.com/1990/07/18/business/iraq-threatens-emirates-and-kuwait-on-oil-glut.html>
- [15] New York Times – Repost by The Associated Press, Ecuador Set to Leave OPEC. (18/09/1992)
<https://www.nytimes.com/1992/09/18/business/ecuador-set-to-leave-opec.html>
- [16] New York Times – Robert D. Hershey Jr., Worrying Anew Over Oil Imports.(30/12/1989)
<https://nytimes.com/1989/12/30/business/worrying-anew-over-oil-imports.html>
- [17] New York Times – Stanley Reed, How a Saudi-Russia Standoff Sent Oil Markets Into a Frenzy. (09/03/2020)
<https://www.nytimes.com/2020/03/09/business/energy-environment/oil-opec-saudi-russia.html>
- [18] New York Times – Kristian Coates Ulrichsen, Opinion | Why Is Qatar Leaving OPEC? (10/12/2018)
<https://www.nytimes.com/2018/12/10/opinion/qatar-leaving-opec-saudi-arabia-blockade-failure.html>
- [19] OilPrice.com - Simon Watkins, *Trump’s Ultimate Weapon To End The Oil War*. (22/03/2020)

- <https://www.oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Trumps-Ultimate-Weapon-To-End-The-Oil-War.html>
- [20] OilPrice.com - Tsvetana Paraskova, *Demand for OPEC Oil falls to 30-year low*. (16/04/2020).
<https://www.oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Demand-For-OPEC-Oil-Falls-To-30-Year-Low.html>
- [21] OPEC, *Monthly Oil Price Market Report*. (14/12/2020)
https://www.opec.org/opec_website/static_files_project/media/downloads/publications/OPEC_MOMR_December-2020.pdf
- [22] OPEC, *Annual Statistical Bulletin 2018 (ASB 2018)*. (2018)
https://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB%202018.pdf
- [23] OPEC, *Statute – 2021 Revision*. (01/1961)
https://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/OPEC%20Statute.pdf
- [24] OPEC, *Brief History*. (2021)
https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/24.htm
- [25] OPEC, *Member Countries*, (2021)
https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/25.htm
- [26] Reuters – Ahmad Ghattar, Alex Lawler, Nidhi Verma, *OPEC ‘cautiously optimistic’ oil market will recover in 2021*. (19/01/2021)
<https://www.reuters.com/article/us-global-oil-opec-idUSKBN29O1RV>
- [27] Reuters – Alex Lawler, *OPEC, in major shift, says oil demand to plateau in late 2030*. (08/10/2020)
<https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-outlook/opec-in-major-shift-says-oil-demand-to-plateau-in-late-2030s-idUSKBN26T24C>
- [28] Reuters – Alex Lawler, Katya Golubkova, *Russia agrees with Saudi Arabia to extend OPEC+ oil output deal*. (29/06/2019)
<https://www.reuters.com/article/us-g20-summit-putin-opec-idUSKCN1TU0AF>
- [29] Socialism Today, *The role of OPEC (Issue 51)*. (10/2000)
<https://www.socialismtoday.org/archive/51/opec.html>
- [30] WSJ News Graphics, *Barrel Breakdown – The cost of producing a barrel of oil*

and gas varies widely across the world, setting up winners and losers as the price of crude fluctuates at historically low levels. (15/04/2016).

<https://www.graphics.wsj.com/oil-barrel-breakdown>

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

[31] Capital.gr, *Σαουδική Αραβία και Κατάρ ξεκινάνε εκ νέου τις εμπορικές συναλλαγές.* (10/02/2021)

<https://www.capita.gr/diethni/3524861/saoudiki-arabia-kai-katar-xekinoun-ek-neou-tis-emporikes-sunallages>

[32] Ναυτεμπορική, *Μέση Ανατολή και παγκόσμια επιβράδυνση επί τάπητος στην σύνοδο του ΟΠΕΚ αρχές Ιουλίου.* (16/09/2019)

<https://m.naftemporiki.gr/story/1488201>

[33] Ναυτεμπορική, *Σύνοδο κορυφής για τις τιμές του πετρελαίου θα συγκαλέσουν Βενεζουέλα – Ιράν.* (09.12.2016)

<https://m.naftemporiki.gr/story/1181611>